

ONZE
VOGELS

53^e JAARGANG N° 6, JUNI 1992

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS

De

se

Tekst: Meindert de Jong
Foto: C.Scholtz

De kastanjekop grondlijster

De hier genoemde benaming is een letterlijke vertaling van het Engelse Chestnut capped Thrush. Edward S. Gruson noemt de vogel in zijn "Checklist of the Birds of the World" Kuhl's Ground Thrush. In "Bijdrage tot de oölogie van Java" noemt Hoogerwerf hem (m.i.ten onrechte) Soendaneese grondlijster. Hij beschrijft de eieren daar zo uitvoerig en gedetailleerd, dat ik u daar niet mee zal vermoeien. De wetenschappelijke benaming is *Zoothera interpres*, maar Hoogerwerf bezigt de geslachtsnaam *Geokichla*. Het woongebied van deze vogel strekt zich uit over Maleisië, de Filippijnen, Borneo, Sumatra, Java, Lombok, Soemba en Flores. Op Java is hij vooral een bewoner van het laagland en de laaggelegen bossen. (Ik heb er nooit één exemplaar gezien, maar in het binnenland kwamen we ook niet zo heel vaak.) Het is een kleine lijster, stukken kleiner dan

onze zanglijster. De totale lengte is slechts 16 cm. De kruin en de achterhals zijn kastanje- tot roodbruin. De borst en de bovendelen zijn erg donker, bij het zwarte af; over de vleugels lopen twee opvallende witte banden. De kopzijden zijn grijsachtig met ietwat lichtere tekening, de buik is wit met grijze "schubachtige" vlekjes op de zijanten van het lichaam. Om het signalement te completeren: de iris is bruin, de snavel zwart en de poten roze. Man en pop zijn gelijk, er is geen sexueel dimorfisme. In tegenstelling tot de echte lijsters, zingt deze zelden of nooit. Wordt de vogel opgejaagd of opgeschrikt dan laat hij een geluid horen, dat klinkt als "turr-r-turr". Ook deze bodemvogel is, net als de Siberische lijster bijvoorbeeld, erg schuw en verbergt zich graag en hipt rond onder dekking van struikgewas of iets dergelijks. Ook het foerageren geschiedt hippend en het voed-

sel bestaat uit allerlei vruchten en bessen, maar ook dierlijk voedsel – insecten, wormen, slakken en dergelijke – wordt alteminst versmaad! In Zuidoost Azië, Thailand, houden deze grondlijsters zich het meest op in altijd groene wouden op heuvelhellingen. Hij wordt daar beschouwd als een uiterst zeldzame standvogel. Een voltallig legsel bestaat uit twee tot drie eieren. Ze zijn witachtig van kleur met grijze en bruine vlekjes. Ze zijn goed in ruime en beplante voliëres te houden, dan ook is het mogelijk met meerdere soorten bij elkaar. In kleine voliëres kan men beter een paartje apart huisvesten. Ze zijn verzot op levend voer, wormen in allerlei variaties met name, alsook moeten ze een goed universeelvoer krijgen voorgescheteld en dagelijks vers bad – en drinkwater.

Mijn kweek met *Poicephalus senegalus* (*Senegal papegaai*)

Op een vogelbeurs zag ik een papegaaiensoort die mij zodanig interesseerde dat ik tot de aanschaf van deze vogels overging. De naam is Senegalpapegaai ook wel Bont Boertje genaamd. De verkoper vertelde mij dat het een kweekstel was. Hij zei dat de vogel met de gele onderbuik de man was en de vogel met de oranje onderbuik de pop. Naarmate ik de vogel langer in mijn bezit had, zag ik dat de verkoper gelijk had, maar mijn mening is dat er onderling verschillende kleurvarianties zijn.

Toen ik met mijn vogels thuis was aangekomen zei ik tegen mijn vrouw, we hebben er een paar herrieschoppers bij. Maar dit valt over het algemeen wel mee. Daar ik buiten voor mijn vogels geen ruimte heb, zitten al mijn vogels op een verwarmde zolder. Deze is van 07.30 tot 20.00 uur verlicht met TL verlichting en de rest van de tijd met een lampje van 5 Watt. Als men het over een papegaai heeft denkt men vaak aan een grote vogel maar de Senegal papegaai is maar ongeveer 24 cm groot. De kop is donker grijs, de rug en bovenkant van vleugels en staart is glimmend groen, de snavel is zwart, de borst is groen dat overgaat in een strakke V vorm naar oranje (dit verschilt per vogel) en de onderkant van de staart is geel. De onderkant van de vleugels is ook verschillend per vogel van oranje naar geel zo ook de veertjes die boven de schouder uitsteken. De iris is bij oudere vogels geelachtig en bij jongere vogels zwart. De vogels die ik aanschafte zijn bij mij gehuisvest in een metalen kistkooi van 80

cm lang 40 cm diep en 50 cm hoog. Er zaten 2 houten zitstokken in maar die waren na 2 weken al zover gesloopt dat er nu kunststof stokken in zitten. Deze zijn ook makkelijker te reinigen. De voerbakken zijn van buiten de kooi te wisselen en ook van kunststof. Nadat ik de vogels aange-

schaft had en ze op zolder gewend waren, zag ik na 2 weken dat de man de pop zat te voeren; het was 20 oktober 1990. Het was niet echt mijn bedoeling om gelijk met deze vogels te gaan kweken maar nu ik zag dat de vogels toch veel genegenheid voor elkaar voelden, mag ik geen

spelbreker zijn in dit papegaaienhuisje. In de boekjes van Onze Vogels van jaren geleden had ik gelezen dat ze een broedblok gebruikten met een bodemoppervlakte van 25 x 25 cm. Dus toen de zaag maar gepakt en van watervast multiplex van 15 mm dik, de zijkanten, en van grenenhout de bodem van 22 mm dik gezaagd en een broedblok gemaakt. Aan de zijkant maakte ik een luikje om eventueel nestcontrole te kunnen doen en een invleggat van 7 cm aan de voorkant. Het blok heeft een hoogte van 40 cm en daar ik het niet in de kooi kwijt kon, heb ik een paar tralies weggeknipt en het blok aan de buiten voorkant opgehangen, het was toen 24 oktober. Op 26 oktober zag ik dat er in het blok was gerommeld want er lag zaagsel op de kooibodem. Even daarna zag ik de man naar binnen gaan. Het werd nu wel spannend en iedere keer als ik op zolder kwam keek ik in het blok, ook om de vogels er aan te laten wennen. Ondanks alle wilgentakken die ik ze gaf, gingen ze

al gauw tot de sloop van de bodem over. Volgens mij doet voornamelijk de man dit omdat hij een iets grotere snavel heeft als de pop. Op 3 november zat de pop in het nest en bleef er ook op zitten als ik controle uitoefende. Op 7 november was de bodem zover gesloopt dat ik er een nieuwe heb ondergeschroefd. In deze gaan ze niet meer verder maar ik blijf ze wel in de gaten houden. Op 13 december 's morgens was er het eerste ei en de pop gaat er van af als ik de vogels van voer voorzie. Op 26 december ligt er een 2e ei en neem ik een paring waar. Op 19 december ligt het 3e ei er en tevens het laatste. In het eerste ei is dan al leven te zien. Op 26 december zie ik dat er 2 bevrucht zijn. De 3e is onbevrucht. Op 5 januari 1991 hebben ze per dag 13 uur licht en heerst er een luchtvochtigheid van 78%. 9 januari het eerste ei is aangepikt en het jong piept. De andere dag is het jong niet uit het ei en afgestorven. Op de avond van 12 januari zie ik een deukje in het 2e ei

en 's middags 13 januari is het er nog niet uit. Met de ervaring van het eerste ei, heb ik heel voorzichtig het jong een beetje geholpen en toen het er bijna uit was zag je aan de navelstreng een groen kwabje hangen. Ik heb het toen terug in het blok gelegd en 's avonds zag ik dat het jong mooi was opgedroogd en al was gevoerd. Het groene kwabje was verdwenen. Als voer verstrekt ik 1 deel papegaaivoer, 1/2 deel tortelduivenvoer, 1 deel kippenvoer wat merendeels gerst en tarwe bevat. Als optokvoer 2 delen Cédé, 1 deel universeel, een mespuntje Gistocal, 1 theelepel honing en dit alles aangemaakt met warm water. Dit geef ik dagelijks 2 x vers om bederving te voorkomen. Na 11 dagen gaan de ogen van het jong open en een dag later heb ik het jong geringd met een stalen ring van 7 mm. Er volgt nu een korte opsomming van de groei in het verenkleed van de jonge vogel. 22 Dagen oud er komen groene stoppels aan de vleugels. 26 Dagen grijze stoppels op de

VAN KEULEN KOOIEN

Van Keulen heeft een uniek kooienprogramma voor de liefhebber en de handel: • Broedkooien • Verkoopkooien • Ziekenkooien • Vluchtkooien.
Ook Volièrebouw • Broedmachines • Vogelposters. Uitgebreide informatie staat in de gratis folder die u bij ons kunt aanvragen.

VAN KEULEN

Van Keulen Kooien
van den Bergsweg 18,
7442 CK Nijverdal.
Telefoon 05486-12452

kop en de staartpennen beginnen te groeien. Met 38 dagen zitten er op de flank en borst volop oranje stoppels. Met 52 dagen zit de vogel al aardig in de veren. Na 64 dagen komt het jong voor het eerst uit het blok maar als de man onraad ziet of hoort geeft hij een paar flinke schreeuwen en het jong gaat als een speer terug de nestkast in. Als ik in het blok wil kijken dan blaast het jong flink en hapt naar mij. Als ik het jong met 70 dagen uit het blok haal en hij zit een poosje op de hand, dan is hij in het geheel niet kwaadaardig maar zit heel rustig, klautert alle kanten op en gaat even later op de wieken wat hem goed afging. Het jong blijft nu met langere tussenposen uit het blok en ik haal hem af en toe eens een paar uur uit de kooi en zet hem in een andere kooi apart voor de kooi met de ouder-vogels om hem toch alvast van de ouders af te wennen; hij is nu 85 dagen oud. Op 23 april 1991, het jong is nu 100 dagen, heeft de pop alweer het eerste ei gelegd van het 2e broedsel maar dit sneuvelt omdat het jong iedere keer weer in het blok terugkeert. Twee dagen later valt de man het jong aan en ik haal het definitief bij de ouders weg op een leeftijd van 102 dagen. De pop gaat inmiddels door met het volgende legsel waar 3 jonge vogels zonder problemen komen en volgroeien. De broed-duur bedraagt ongeveer 27 dagen, bij het ene legsel duurde het 27 dagen en bij het 2e legsel 26 dagen. Ik heb de 4 jonge vogels op onze onderlinge tentoonstelling geshowd en ondanks dat de vogels niet op kleur waren mag ik u het resultaat niet onthouden, een eervolle vermelding en een 2e prijs. Nu ik dit schrijf liggen er al weer 3 jongen in het blok en de oudervogels zien er erg goed uit ondanks dat ze tussen het 2e en 3e legsel maar 31/2 maand hebben gerust. Het oudste jong is nu met 1 jaar oud zowat volledig op kleur, enkel de pupil is nog aan de bieekachtige kant maar dat zal wel met een paar maanden ook over zijn. Naar de gedragingen van dit jong en de grootte hiervan zou ik zeggen dat het er een is van het mannelijke geslacht. Uit het 2e legsel kwamen 3 jongen en dat zijn naar de gedragingen volgens mij 1 man en 2 poppen maar dit is van latere zorg. Om nog even terug te komen op de oranje of gele kleur op de buik van de vogels, kan ik wel mededelen dat de buikkleur bij alle jongen oranje is en

Jongen van 2, 9 en 11 dagen

Jongen van 26, 33 en 35 dagen

niet geel zoals bij hun vader. Het is nu ik dit schrijf aan het einde van het jaar 1991 en ik hoop dat eenieder die kweekervaringen heeft met bepaalde soorten vogels ze ook eens op papier zet en in ons mooie maandblad *Onze Vogels* publiceert om de ervaring en/of fouten aan anderen te laten lezen zodat zij er ook van kunnen leren. Ik ben er van overtuigd dat er van deze stukjes een stimulerende werking uitgaat die het houden en kweken van vogels nog interessanter en leerzamer maakt.

Tekst: J.W.G. Verbeek
Foto's: H. Müller en auteur.

KALENDER 1992

De Stanley-rosella

De fraaie Stanley rosella (*Platycercus icterotis*) is met zijn lengte van ongeveer een kwart meter de kleinste rosella. Mannetje en vrouwtje zijn goed van elkaar te onderscheiden: madame is namelijk veel dofder gekleurd en op de afbeelding is dan ook duidelijk te zien wie wie is. Hun woongebied bevindt zich in het zuidwesten van Australië, waar twee rassen domicilie hebben, de oostelijke en de westelijke Stanley rosella. Deze parkieten voelen zich best op hun gemak in de buurt van mensen. In tal van stadsgebieden en bij boerderijen geven ze acte de présence. Maar of de mensen dit ook prettig vinden is de vraag. Ze kunnen namelijk een enorme schade aanrichten in de bloementuinen evenals in boomgaarden. Soms zijn de vogels zelfs zo brutaal, dat ze schuren binnendringen, op zoek naar diverse granen. De vogels zijn dan ook het hele jaar vogelvrij: ze mogen worden afgeschoten, maar van dit privilege wordt geen of nauwelijks gebruik gemaakt. Het hoofdvoedsel van de Stanley's bestaat voornamelijk uit allerlei graszaden, maar ook hebben ze het wel voorzien op bloemenbladknoppen, zoals reeds even werd gememoreerd. Het foerageren vindt gewoonlijk plaats op de grond, waar de vogels zich vrij gemakkelijk en snel bewegen. Ze zijn in het geheel niet schuw en voedselzoekende Stanley rosella's kan men tot op een paar meter benaderen. Het geluid van deze rosella's is een fluitend, melodieus "tietuu"; hun gebabbel klinkt volgens Klaus Immelmann als een tweelettergrepig "tsjink-tsjink". Het nest bevindt zich altijd in een holte, gewoonlijk een holle boom, bijvoorbeeld een eucalyptus. Een voltallig legsel bestaat gewoonlijk uit vier tot zes witte eieren, soms één minder of één meer. Het broeden geschiedt door het vrouwtje, terwijl het mannetje in de nabijheid de wacht houdt. Het broeden duurt een kleine drie weken. De jongen verlaten de donkere spelonk na ongeveer vier tot vijf weken. Een paartje Stanley's is erg aan elkaar gehecht. Na het broedseizoen blijven man en pop steeds in elkaars gezelschap en verliezen elkaar vrijwel nooit uit het oog. Hier geldt dus: waar werd oprechter trouw ...

Meindert de Jong

De zwartmasker of masker grijs

Inleiding.

De zwartmasker is nog altijd een van de meest populaire kleuren. Veel beginnende zebra-vinkenliefhebbers "vallen" op deze mutatie. Door een ver doorgevoerde reductie van melanine in de kopbevedering en het rug/vleugeldek is een vogel ontstaan die een scherpe tekening en een maximaal contrast toont. In dit artikel bespreken we de vererving en de kleureisen. We geven enkele kweekaanwijzingen en gaan tenslotte nog even in op de benaming.

Vererving.

De zwartmasker vererft, evenals de grijze bleekrug, geslachtsgebonden recessief. De kleurfactor bevindt zich dus op de geslachtschromosomen en is ondergeschikt aan de wildfactor, maar ook aan de bleekrugfactor. Een grijze man of een bleekrug man kunnen dus split zijn voor zwartmasker. De poppen zijn enkelfactorig en dus altijd homozygoot (zuiver) voor de kleur die ze laten zien.

Kleureisen.

De eisen voor de tekening van de zwartmasker zijn gelijk aan die voor de grijze. De kleur van wang en flank moet bij de man zo diep mogelijk zijn door een zo hoog mogelijke phaeo-melanineconcentratie. De eumelanineconcentratie in borsttekening (bij de man), oogstreep en staarttekening moet eveneens zo hoog mogelijk zijn, waardoor deze veevelden zo diep mogelijk zwart zijn. In tegenstelling hiermee moet het melanine in kopbevedering en rug/vleugeldek zo ver zijn gereduceerd, dat een zachte roomkleur overblijft. Het is deze tegenstelling die één van de lastigste eisen is bij de zwartmaskers: zo veel mogelijk melanine in sommige veevelden, een ver doorgevoerde reductie in andere. Vaak moeten we dan ook constateren dat in wang en flank diepgekleurde mannen wat grauwer zijn op de kop en het rug/vleugeldek. Omgekeerd zijn vogels met een fraaie roomkleur vaak te zwak gekleurd in wang, flank, staarttekening enz.

Kweekaanwijzingen.

Bij de selectie van kweekvogels letten we naast model en formaat natuurlijk op eerdergenoemde kleureisen. De kleurdiepte wordt bepaald door de melanineconcentratie; hoe hoger het aantal melaninekorrels in een bepaalde veer, des te dieper is de kleur. Maar ook de lengte van de bevedering is van belang; hoe langer de baarden en haakjes van een veer, hoe meer melaninekorrels er nodig zijn om een goede kleurdiepte te krijgen. Een vogel met een lange bevedering noemen we schimmelfactorig, een vogel met een korte bevedering intensiefactorig. Bij de zebra-vinkenkweek wordt hieraan nog vrij weinig besteed. Toch is het wel degelijk van belang, net als bij de kanarie-kweek, waar men reeds jaren hiermee rekening houdt. De zwartmasker is een kleur, waarbij dit aspect van groot belang is. Probeer altijd een schimmelfactorige vogel te paren aan een intensiefactorige. In de praktijk betekent dit dat men zelden topresultaten bereikt door een man en een pop die beide hoge punten verdienen aan elkaar te koppelen. Vaak zullen beide vogels namelijk intensiefactorig zijn. Beter is het om een mooie diepgekleurde man (intensief) te paren aan een pop met een minder diepgekleurde staarttekening (schimmel), maar wel met een mooie roomkleur, of andersom.

Te grauwe zwartmasker. Bij een te grauwe zwartmasker moeten we zoeken naar mogelijkheden om de eumelanineconcentratie in het rug/vleugeldek te verminderen. Zoals in het boek "Zebra-vinken" van Hans Klören staat aangegeven is dit mogelijk door een bruine pop in te kweken. In latere generaties geeft dit echter vaak het probleem van een vrij zwakke bloktekening in de staart. De laatste jaren wordt daarom door sommige kwekers geëxperimenteerd met het inkweken van een **zwartoog** masker. Dit zijn de "oude" zwartmaskers, waarvan de poppen meestal een grauwe kop tonen met een zogenaamd "petje". Voorwaarde is wel dat de wang- en flankkleur een goede diepte heeft.

Alleen een man is hierop te selecteren, een zwartoog pop kunnen we alleen gebruiken als we weten dat deze uit een lijn komt met deze kwaliteiten. Wanneer we een zwartoog masker man paren aan een roodrug pop krijgen we hieruit zwartoog mannen, die split zijn voor roodoog. De roodoogfactor vererft geslachtsgebonden recessief. De poppen bezitten de "oog"-factor dus enkelfactorig en de jonge poppen uit deze paring bezitten enkel de zwartoogfactor. Deze poppen verliezen het contrast in de staart en zijn daarom goede TT-vogels. Zwartoog mannen, die split zijn voor roodoog kunnen echter fraaie TT-vogels zijn. Voor de verbetering van de rug/vleugeldekkleur zijn ook zeer bruikbaar de masker poppen die bij de bleekrugweek soms teruggekweekt worden uit bleekrug mannen, die split zijn voor masker (zie hiervoor ook het voorgaand artikel over de grijze bleekrug).

Te fletse wang en flank. Vaak betreft dit een schimmelfactorige man, die gekoppeld aan een intensieve pop prima jongen kan geven. Toch blijft het uiteraard van belang om binnen de kleur dóór te selecteren op vogels die een diepe wang- en flank-

kleur hebben. Eventueel kan dit onderdeel verbeterd worden door een zwartmasker man te paren aan een grijze pop, die afkomstig is uit een lijn met een diepe wang- en flankkleur. De jonge masker poppen uit deze combinatie (F1) zullen een diepe wang- en flankkleur aan hun jongen (F2) doorgeven. Wel bestaat er een grote kans dat het rug/vleugeldek te grijs van kleur wordt.

Benaming.

De naam zwartmasker is jaren geleden gegeven om aan te geven dat het zwart (eumelanine) gemaskeerd wordt. Bij de eerste vogels was dit inderdaad het geval, maar inmiddels is het zwarte eumelanine in o.a. borststreek en staarttekening sterk aanwezig. Verder valt deze naam uit de toon omdat niet aangegeven wordt dat het om een vogel in de grijsserie gaat. Bij de andere kleurslagen geven we wel consequent aan of het om de mutatie in de grijs of de bruinserie gaat. Bijvoorbeeld: zwartborst grijs en bruin; oranjeborst grijs en bruin; grijze bleekrug en bruine. Bij het laatste voorbeeld staat grijs en bruin ook nog eens **vooraan**, terwijl het bij de meeste mutaties **achteraan**

gezet wordt. Daarom is aan de NBvV voorgesteld om hierin eenheid te brengen. In dit voorstel zullen zwartmasker en bruinmasker gewijzigd worden in **MASKER GRIJS** en **MASKER BRUIN**. Wellicht dat u deze naamgeving in de toekomst dus zult tegenkomen.

Samenvatting.

De zwartmasker of masker grijs is nog steeds een zeer populaire kleurslag. Belangrijk is een goede selectie binnen de kleur op een goede roomkleur in het rug/vleugeldek en tevens een diepe wang- en flankkleur. Verder moet gelet worden op de factoren intensief en schimmel, iets waar de kanariekwakers al jaren mee werken. Via de zwartoog masker, maar eventueel ook via grijs en bruin, zijn bepaalde aspecten te verbeteren. Wij wensen u veel succes en plezier bij de kweek van uw maskers.

TC-NZC

Foto: Ton de Bruijn

Trompetvogels

Dit keer eens een verslag over vogels die tot nu toe nog niet in Vogelpark Avifauna gefokt zijn. Ze zijn echter qua gedrag en verschijning apart genoeg om eens naar voren te halen! Ik heb het over de trompetvogels. Het is niet moeilijk om te verklaren hoe deze vogels aan hun naam komen.

Het geluid dat ze produceren heeft inderdaad veel weg van de tonen van zo'n muziekinstrument. Het begint met een diepe brom, dat kan uitlopen tot een fel getrompetter. De gemoedstoestand van de trompetvogels heeft een grote invloed op het geluid. Bij een tevreden stemming (wanneer ze b.v. aangehaald worden) brommen ze zachtjes, wanneer ze opgewonden zijn reageren ze met luid getrompetter! Vanwege dit luide getrompetter worden ze ook vaak door indianen gehouden om indringers af te schrikken. Niet alleen om deze eigenschap worden ze gehouden, maar ook vanwege het feit dat ze zeer tam worden en goed eetbaar zijn. Hun tamheid komt ook bij ons in het vogelpark goed van pas. We kunnen de trompetvogels goed gebruiken voor bijv. T.V. opnamens of bij informatieve praatjes met het publiek. Ze blijven rustig om je heen lopen als je ze uit de kooi haalt en kinderen kunnen ze

rustig aaien zonder dat ze bang hoeven te zijn om gepikt te worden. Ze zijn ook erg speels, zo kan het gebeuren dat ze, wanneer je bijv. een vijvertje schoonmaakt, er met de stop vandoor gaan. Of ze trekken de veters van je schoenen los! Ik wil wel nadrukkelijk melden dat wij in Avifauna geen voorstanders zijn van het mak maken van vogels, aangezien de makheid bij trompetvogels een karaktereigenschap is, komt het niet ten nadele van deze vogels. Na het karakter wil ik nu de verschijning behandelen, want ook hierin vallen ze op.

Er zijn in totaal drie soorten

- 1: Grijsvleugel trompetvogel - *Psophia crepitans*
- 2: Zwartvleugel trompetvogel - *Psophia viridis* en
- 3: Witvleugel trompetvogel - *Psophia leucoptera*.

In onze collectie zijn de Grijsvleugel en Zwartvleugel trompetters aanwezig. De zwartvleugel is wel de meest

zeidzame van de drie soorten. Ze hebben de grote van een behoorlijke kip, lange poten, lange nek, een korte staart en afgeronde vleugels. Het verschil tussen de genoemde soorten zit hem in het verenkleed. Over het algemeen hebben ze een zwart glanzend verenkleed met purperen weerslag op de hals, maar de vleugels zijn naar gelang het soort grijs, wit of bruin/zwart. Het aparte aan de veren is dat ze net als bij de struisvogelachtigen als haren naast elkaar liggen, dit geeft de vogels een zeer zacht uiterlijk. Ondanks dit zachte uiterlijk kunnen ze voor elkaar erg onverdraagzaam zijn. Dat blijkt o.a. uit het feit dat het stel Zwartvleugel trompetvogels, dat al jaren in ons park is, gescheiden van elkaar is ondergebracht. De haan is zo fel in z'n gedrag naar de hen toe, dat het onherroepelijk de dood van de hen zou betekenen als we ze bij elkaar lieten lopen. Dit is erg jammer omdat de hen volop eieren legt. De enige manier die voor ons over blijft om nog eens jonge trompetvogels (van dit soort) te krijgen is kunstmatige inseminatie toe te passen. Vanwege de tamheid van de vogels zal dit waarschijnlijk weinig problemen opleveren. De trompetvogel hen legt rondachtige witte eieren (gem.3 per nest). In Avifauna legt ze de eieren op de grond, maar in de natuur nestelen ze in grote hopen in bomen. De meeste gegevens over het broeden met deze vogels komen uit verslagen die opgemaakt zijn in verschillende dierentuinen. Hierin lezen we ondermeer dat de broedduur 28 dagen is. Het is ook zo dat jongen direkt van elkaar gescheiden moeten worden, omdat het oudste jong anders de overige jongen afmaakt. (Dit zien we ook vaak bij Kraanvogels gebeuren). Trompetjongen zijn nestvlinders en ze pikken het voer uit de snavel van de oude vogels. In gevangenschap krijgen ze een fruitmengsel (lijngesneden stukjes appel, banaan, tomaat, brood en universeel, fazantenkorrels en vlees). In de natuur bestaat hun menu uit vruchten en insecten. Als laatste wil ik nog melden dat we op 4 mei onze eerste poging om kunstmatige inseminatie op de Zwartvleugel trompetvogels toe te passen hebben gedaan. Misschien kan ik over een poosje het verslag plaatsen betreffende de opfok van deze muzikale vogels.

Hans van der Sluis

Onkruid, 'n gezond voedsel voor de vogels !!

Onkruidzaden zijn onmisbaar als supplementaire voeding, omdat het vele bestanddelen bevat die levensnoodzakelijk zijn voor de groei, de kleurvorming, kortweg voor de "forme" van de vogel. Kwestie is alleen 'n zekere dosering en ook het tijdstip waarop men het geeft. Sommige onkruiden zijn aanbevolen bij het grootbrengen der jongen... andere bij koud weer... of in de ruiperiode.

Paardebloem (Taraxacum officinale)

Bloeit reeds vanaf maart in de weiden en vooral langs wegen en paden. Het scherp gekartelde blad is 'n gezond voedsel voor mens en dier. De bloemknoppen afplukken alvorens ze helemaal open zijn. Bijna al de vogels lusten deze halfrijpe zaden. Sommige geven hun jongen bijna uitsluitend van deze zaden. Oppassen voor schimmelvorming !! 'n Voorraad om in de winter te gebruiken, kan in de diepvries bewaard worden. Om het de jonge vogels te leren kennen, kan men 'n paar zaadknopjes open breken. De pluizen en het afval regelmatig verwijderen. Dit zaad en ook het blad heeft 'n gunstige werking op de lever als bloedzuiveringsmiddel.

Herderstasje (Capselia bursa-pastoris)

Voor de tuin 'n gevreesd onkruid, voor de vogels 'n gewaardeerd voedsel. Vanaf april groeit en bloeit 't langs wegen, stortplaatsen en braakliggende grond. Het is 'n kruisbloemige plant en de vruchten zijn dus oliehoudend. De zaden zitten opgesloten in buidelvormige zakjes, vandaar de naam. Men mag de plant in zijn geheel ophangen in de kooi. Soms is het herderstasje aangetast door schimmel, (valse meeldauw genaamd) deze planten niet gebruiken.

Behalve de voedingswaarde heeft het herderstasje 'n genezende kracht bij diarrhee en om bloedingen tegen te gaan. Het bevat nl. tyramine die de bloedvaten doet samentrekken.

Melkdistel (Sonchus paluster)

Lijkt wel wat op de paardebloem, doch aan de randen van het blad zitten kleine stekeltjes. Ook bevat ze eenzelfde melkachtig sap. Als groenvoer aanbevolen voor 'n goede konditie. Voedingswaarde komt zowat overeen met de paardebloem en het klein hoefblad. Ook hier de zaadknopjes oogsten alvorens ze helemaal open zijn. De zaadjes zitten in kleinere knopjes maar ze zijn veel talrijker. De planten worden tot een meter hoogte. Bloeitijd is begin mei. Zaad en plant hebben 'n gunstige werking op de rui. De plant groeit meestal op losse, vruchtbare grond. Vooral op opgebrachte grond en tussen allerlei ander gewas. De vruchten kunnen eveneens in de diepvries bewaard worden.

Weegbree (Plantago major)

We kennen bij ons

1. de breedbladerige weegbree
2. de smalbladerige weegbree
3. de ruige weegbree

De breedbladerige is te kennen aan de bijna ronde bladeren, die als een rozet op de grond liggen. Deze plant komt voor in weilanden, in het gazon en op braakliggende velden. Half mei komen de zaadstengels te voorschijn en half augustus zijn ze rijp. De zaden laten rijp worden, want halfrijpe zaden kunnen diarrhee veroorzaken. Ook bij deze plant komt weleens meeldauw voor, maar dit beperkt zich tot de malse blaren en tast het zaad niet aan. Van dit zaad kan men best 'n flinke voorraad aanleggen in de zomer, gezien het droog bewaren geen probleem vormt. Dit zaad bevordert de rui en kan dus in die periode als

aanvullend op het menu gebruikt worden. Het voordeel van dit zaad is dat zowel parkieten als kanaries, exoten en wildzang vanzelfsprekend op dit zaad verslinderd zijn. De zaden van de smalbladerige en van de ruige weegbree, hebben 'n identieke voedingswaarde.

Boerenwortel (Tanacetum vulgare)

De plant bloeit van juli tot september langs spoorbermen en landbouwweiden. Als de gele, knoopvormige bloempjes bruin geworden zijn kan men ze oogsten. Dit is zowat begin november. Boerenwormkruid heeft nog meer te bieden. Pluk het als 't in bloei staat en hangt zo'n bos in de volière. Vliegen en muggen zullen uit de buurt blijven. De achterkant van de broedkastjes inwrijven met gekneusde blaren is goed tegen luizen. Men wrijft ook weleens honden en katten in met bovengenoemde blaren om ze te beschermen tegen luizen. In de veeartsenij wordt 't gebruikt tegen wormen.

Brandnetel -grote (Urtuca dioica)

Het woord zelf zegt het al, dat ge u brandt bij het aanraken van deze plant. En toch is deze plant 'n waardevol kruid. De toppen van deze plant bevatten veel vitamine C., provitamine A. en B.2 en verder calcium, kalium, ijzer, mangaan en fosfor. Toen ik nog jong was gebruikte men thuis de toppen van de netelplant om onder het eten en 't graan te mengen voor de jonge kuikens. Ook wij deden het onder het voedsel om eksters en kraaien groot te trekken. Nu voedert men stopjes en is vogels groot trekken geen probleem meer. Sommigen geven hun vogels tweemaal per jaar 'n theekuur van brandnetels. Het gewone drinkwater moet dan weggenomen worden. Vier topjes van de plant in 1 liter water tot koken brengen en dan 10 minuten laten trekken.

Nuttige wenken bij

De agaatserie 2

Wat in de vorige aflevering is gezegd over de agaatserie en de goudagaatserie kan ook voor de oranjeroodagaatserie en zijn tegenpartner de schimmel gezegd worden. Hadden we bij de gewone agaatserie een zwakke bijkleur, voor de oranjeroodagaatserie en de schimmel geldt dat beiden de diep oranjerode bijkleur moeten bezitten. De oranjerode moet weer vol intensief zijn zonder enig spoor van schimmel. Bij de schimmelvogels moet de schimmel over het gehele lichaam verdeeld zijn, te beginnen boven de snavel en doorlopen tot in de pennen. Een juiste schimmelverdeling is vaak een groot probleem. Vaak is er te weinig schimmel door een te korte bevedering boven de snavel, op de schouders en in de borst. In de hals juist te veel door een te lange bevedering aldaar.

Als we oranjeroodagaatserie schimmel willen kweken kunnen we het beste als volgt te werk gaan. Oranjeroodagaatserie man licht schimmel x oranjeroodagaatserie pop matig schimmel. Dus geen echte volle schimmels omdat we dan de kans lopen teveel schimmel bij de jongen te krijgen.

Uit deze paring is de kans op tentoonstellingsvogels erg groot, mits natuurlijk aan alle andere eisen, die reeds vele malen genoemd zijn, is voldaan. Naast de tentoonstellingsvogels moeten we natuurlijk ook denken aan nieuw kweekmateriaal voor het komende jaar. Daarvoor kunt u beter een andere paring toepassen. Oranjeroodagaatserie intensieve man x oranjeroodagaatserie pop matig schimmel. Uit deze paring is de kans op vrij goede licht schimmel mannen en poppen groot en dat zijn dan weer vogels die het komende jaar gepaard kunnen worden aan vol intensieve of aan licht schimmels. Tegen vol intensieve gepaard is de kans op intensieve vrij groot; aan licht schimmel gepaard is de kans op vrij goede schimmels groot. Voor de intensief kweek gebruiken we:

Oranjeroodagaatserie intensieve man x oranjeroodagaatserie pop met weinig schimmel (de zgn. half intensief). Uit deze paring krijgen we weer vrij goede kweekvogels. Oranjeroodagaatserie intensieve man x

pop met zeer weinig schimmel kweken we de tentoonstellingsvogels. U begrijpt dat dit theorie is. Uit alle paringen is het mogelijk dat we kweekvogels

1 krijgen die ook op de show hun punten zullen kunnen halen.

Ook het omgekeerde is het geval. Worden de vogels te intensief (te korte bevedering of te klein) dan kan een volle schimmel uitkomst brengen om opnieuw kweekmateriaal te krijgen. De halfintensieve daaruit kunnen weer goede vogels zijn voor de schimmelkweek. Voor de intensieve richting moeten we ze liever niet ge-

bruiken. Beseft u bij dit alles dat het toch, hoe we ook kweken, een zaak blijft van het juist selecteren op het uiterlijk en op de erfelijke aanleg die we in onze administratie kunnen vinden. Zoals bij alle roodfactorige vogels wordt ook bij deze agaten de kleur bepaald door kleurstimulerende middelen en de samenstelling van de voeding. Dat is vooral een punt wanneer u vogels kweekt voor de tentoonstelling, maar is echter een heel ander aspect waar we hier niet op ingaan. Veel kwekers vinden het moeilijk om oranjeroodagaten te kweken. Datzelfde geldt ook voor de andere serie met oranjerood. Dat zit hem echter niet in de kweek, maar in het feit dat bij de oranjerode bijkleur en dan heel speciaal bij de intensieve vogels, elk foutje gezien wordt. Op het rood zien we

elk spootje van schimmel, maar ook is de diepte van het pigment goed te zien.

Voor de tentoonstelling gebruiken we de intensieve mannen en de schimmel poppen. De reden daarvoor kunt u vinden bij de groenserie. Schimmel mannen zijn vaak te intensief op de kop en op de schouders. De intensieve poppen laten bijna altijd een spootje schimmel zien en zijn vaak te mat van kleur.

j de kanariekweek

De agaten met de witte bijkleur dienen we apart te bespreken, omdat hier andere factoren een rol van betekenis spelen. In het voorgaande hebben we al gelezen dat de witte bijkleur in twee vormen kan voorkomen nl. de dominant witte kleur en de recessief witte factor. In hun verschijningsvorm verschillen deze vogels van elkaar en ook als we er mee gaan kweken dienen we daar rekening mee te houden. Bij de dominant witfactor is het vermogen om vetstofkleur te maken zeer beperkt. We kunnen dat bij de vogels zien in de buitenste pennen. De intensieve vogels laten daar een heldere goudgele aanslag zien, terwijl dat een zwakke kleur is bij de schimmelvogel. Hier hebben we dan ook meteen de meest voorkomende fout bij de zilveragaten. De aanslag is vaak te grof en ook vaak te duidelijk. Het komt bij sommige vogels zelfs voor dat de gele kleur over de gehele vogel te zien is. Dat zijn dan vogels die we beter niet kunnen gebruiken voor de kweek. Dat ze voor de tentoonstelling zeker niet in aanmerking komen, zal duidelijk zijn. De vogel met deze fout zal nooit een heldere bijtint hebben.

Bij de recessief wit factor is het vermogen om vetstofkleur te maken volledig aanwezig. Deze vogels kunnen dus geen aanslag laten zien omdat de recessief factor dat volledig belet. Je zou nu verwachten dat het hier gaat om de ideale zilveragaten. Dat is echter niet zo maar het geval, omdat bij deze vogels het pigment in de borst en in de buik veel minder goed vloeit. Dit zou te maken hebben met de vermenging van het phaomejanine met de witte bijtint. Voor beide groepen moeten we heel speciaal letten op bontvor-

ming. Dat geldt eigenlijk voor alle vogels (vetstof of gepigmenteerd). Bontvorming komt bij de zilver vogels in het algemeen vaak voor. Het is vaak te zien in de pennen, maar ook de witte nagels zijn vaak een probleem. Deze vogels moeten we nooit gebruiken voor de kweek omdat het er heel moeilijk is uit te kweken.

Wat betreft het kweken met deze vogels verwijzen we naar wat gezegd is over de andere agaten. Ook voor deze groep gelden weer de algemene regels voor de kweek, de agaatsreepjes, intensief en schimmel enz.

2

Toch moeten we hier enkele aparte opmerkingen maken. Zo kunnen we bij de dominant met witte te maken krijgen met de lethalfactor. Hoe erg dit kan zijn is moeilijk te zeggen. Wel is het zo dat vele kwekers het met een gerust hart aan durven. Het blijkt in de praktijk best mee te vallen als we maar niet de dubbele intensiefactor er bij nemen. Hoe kunnen we nu met grote kans op goede

jongen de kweekparen samenstellen.

1) Zilveragaat man volledig intensief x agaat pop

We zorgen ervoor dat de pop:

- zeer zwak geel bezit
- zo weinig mogelijk bruin
- fijne rugbestreping
- volle flankbestreping

2) Zilveragaat man licht schimmel x agaat pop

We zorgen er voor dat de pop:

- licht schimmel is
- zwak geel

Uit deze tweede paring kunnen we goede kweekvogels krijgen: zilveragaten en agaten. Jonge zilver uit deze paring die minimaal schimmel laten zien kunnen we weer paren aan de intensieve zilveragaat, waarbij de kans op goede zilveragaten weer groter zal worden. We blijven bij de schimmelvogels steeds letten op de lichte strogele aanslag, het zeer zachte bruinbezit dat goed en egaal over de gehele vogel verdeeld moet zijn. Een gelijkmatige schimmelverdeling geldt voor alle schimmels dus zeker ook voor de zilveragaten.

Voor de tentoonstelling moeten we ook hier de intensieve mannen hebben en de schimmel poppen.

Onderschrift litho's:

- 1) Oranjeroodagaat
- 2) Zilveragaat

Tekst: C. van de Vecht.
Foto's: H. Blatfeld, A. J. Mobbs,
H. Müller en
C. Scholtz/Varkenvisser,
v. l. Hart en v. d. Borst.

Brilvogels

De familie Zosteropidae, die van de brilvogels, telt ongeveer 11 geslachten en 84 soorten. Alleen al het geslacht *Zosterops* bestaat uit 63 soorten. Nagenoeg alle soorten zijn al direct als brilvogel te herkennen, er bestaat dus binnen de familie een grote eenvormigheid waar het de uiterlijke verschijningsvormen betreft.

De meeste soorten zijn met hun 10 tot 13 cm, een enkel soort is wat groter, klein van stuk, hebben een geelgroen tot olijfgroen bovendeck, een lichte, geel tot witachtige onderzijde en uiteraard de karakteristieke smalle kranen van witachtige veertjes rond het oog; de oogring of bril waaraan ze ook hun naam hebben te danken.

Slechts enkele soorten zijn overwegend grijs van kleur, meestal eilandbewoners, terwijl er ook slechts enkele soorten zijn waarbij de oogring nauwelijks of niet aanwezig is.

van een bloem, vervolgens steekt de vogel het tongtje daarin en likt de nectar op. Op eenzelfde wijze nemen ze wat vruchtvlees en vruchtensappen op. Men kan zich wellicht voorstellen dat als ze in wat grotere aantallen voorkomen ze nogal wat schade aan het fruit kunnen aanrichten want ze eten zo'n vruchtje nooit helemaal op, ze prikken er in, likken er wat uit en gaan over naar de volgende vrucht. Zo'n aangepikte vrucht is kort daarna voorzien van een wat rotvend plekje. In het algemeen trekken brilvogels in kleine groepjes van zo'n 15-20 exemplaren op.

In de broedtijd leven ze paarsgewijs. De nesten zijn altijd klein en komvor-

mig, bevestigd in de vork van een tak of twijg en gemaakt van plantevezels, grasstengels, mossen en spinrag. Een legsel bestaat uit 3 tot 5 eitjes die een blauwgroene tot cremewitachtige schaalkleur hebben en verder niet zijn opgesierd met allerlei donkere vlekjes, ze zijn dus egaal van kleur.

De broedduur bedraagt 11 tot 13 dagen en als de jongen 10-12 dagen oud zijn, vliegen ze al uit. De eerste dagen kan het zijn dat ze nog wel de nachten in dat nestje doorbrengen. De jongen worden grootgebracht met allerlei soorten insecten in diverse stadia. Zowel het broeden als het voeden en hoeden van de jongen

Brilvogels komen voor in voornamelijk tropische, soms ook subtropische gebieden in drie werelddelen, Afrika, (Zuid)Azië en Australië en op alle daartussen en omheen liggende eilanden en dat zijn er nogal wat. In hun levenswijze doen ze wat denken aan meesjes, ze leven ook intens, zijn erg beweeglijk en actief, alleen bestaat hun voedsel niet alleen uit insecten zoals vliegen, termieten, gladde kleine rupsen, bladluizen enz., maar ook uit vruchten, bloesems en nectar. Met het oog op de opname van nectar, is de tong van een borstelachtig puntje voorzien. Vooraf wordt met de scherpe snavelpunt een gaatje geprikt in de basis

1

2

Brilvogels

3

4

wordt door man en pop gedaan. Bij de meeste soorten is er geen uiterlijk waarneembaar verschil tussen de sexen, zijn man en pop in hun verschijningsvorm gelijk. In het algemeen zijn het zeer sociale vogeltjes, buitengewoon vredelievend en vreedzaam zowel voor andere als voor de eigen soortgenoten. Het komt, zoals bij de staartmezen, ook wel voor dat oudervogels zelfs meehelpten bij het voeren van de jongen van in de directe omgeving nestelende soortgenoten. Toch kan er wel eens van bijzonder agressief optreden sprake zijn, met name bij de hofmakerij, hetgeen bij waarnemingen van de Indische brilvogel, *Zosterops palpebrosa*, is gebleken. Het popje stelt zo haar eisen en de man dient daar terdege rekening mee te houden. Dat doet hij ook en, zoals professor Stolk eerder in dit blad schreef, trippelt het mannetje behoedzaam langs de tak waarop het popje zit en blijft zich als het ware aanstellen net zo lang tot hij naast haar zit. Niet altijd keurt zij hem al direct een blik waardig en vandaar dat het mannetje zelfs over gaat tot het uithalen van acrobatische toeren; op-

vallen zal hij! Als een turner aan een rekstok slaat hij enkele malen achterover om de tak en blijft dan met de buik omhoog direct onder haar hangen. Komt het vrouwtje hiervan onder de indruk, dan zal ze met de snavel in zijn zachte buikveren kroelen en heeft het mannetje duidelijk het pleit gewonnen. Echter, het kan ook zijn dat zij helemaal niet zo onder de indruk is van zijn avances en capriolen en zelfs goed kwaad wordt op hem, zo dat zij hem met wijdgeopende snavel duidelijk bedreigt. Het mannetje heeft daar overigens wel een antwoord op, hij steekt heel snel zijn snavel in haar bekje en door kokhalzende bewegingen te maken geeft hij haar wat voedsel. Zij kalmeert en dreigt dan meer met gesloten snavel hetgeen duidelijk milder is. Het mannetje raakt daarop met zijn snavel haar snavel en laat daarbij zijn tong een stukje in haar bekje gaan; tongzoenen zou je kunnen zeggen, maar het heeft in elk geval wel een kalmerende invloed op haar. Hij wint dus alhoewel het best een ingewikkelde vorm van communicatie is. Maar ja, is de totale voortplanting al sowieso geen uiterst ingewikkeld gebeuren?

Regelmatig worden er in vollières kweekresultaten met brilvogeltjes behaald, vooral met de Indische brilvogel maar die soort wordt dan ook het meest van al ingevoerd. Ook met Afrikaanse soorten wordt er gekweekt en in het algemeen komen levenswijze en gedrag van de diverse soorten heel sterk met elkaar overeen. Ze kunnen goed worden gehouden in een rijkelijk beplante voliëre met aansluitend een te verwarmen binnenverblijf. Het zijn geen vogeltjes om 's winters onverwarmd te houden. Als medebewoners, als men ze tenminste in een gezelschapsvoliëre wil huisvesten, komen o.a. kleine tangarasoorten maar ook prachtvinken in aanmerking. Boeiend is ongetwijfeld om zo'n zes tot acht brilvogels in één vluchtje onder te brengen, zonder andere soorten. De kans is groot dat daar een of meer paartjes onder zitten die elkaar op een geheel eigen wijze zullen vinden. Zoals hiervoor al is gebleken, zal er dan vooral tijdens de broedperiode, veel te zien zijn. Wel schijnen ze de beplanting behoorlijk te kunnen kortwieken en vandaar dat regelmatige aanvulling van nieuwe struiken of planten gewenst

Brilvogels

is. Als voedsel verstrekken we een goed universeel- en insectenvoer met een variatie aan fruit, ze eten bijna alle soorten, nectar en allerlei insecten zoals kleine en geknipte meelworm, pinky's, fruitvliegjes, spinnetjes, mierenpoppen, bladluis, kortom liefst een zo groot mogelijke variatie. A.J.Mobbs uit Engeland schrijft dat bij hem de brilvogeltjes zich als redelijk gemakkelijke kweekvogels ontplooiden, zelfs in kistkooien. Als nestmateriaal verstrekken we cocosvezels, kapok, watten, dierenhaar, grashalm-pjes, mossen en mogelijk spinrag.

Als er jongen zijn zal het voedselgebruik behoorlijk hoog zijn. Interessant is te zien hoe onvermoeibaar en geduldig de oudervogels zijn bij het voeren van hun jongen en ook is het leuk te zien hoe de jonge brilvogels trachten van elkaar voedsel te pikken. Later valt ook ongetwijfeld hun sociaal gedrag op, hun grote verdraagzaamheid jegens elkaar.

Wat de zang betreft valt er weinig te zeggen, die stelt niet veel voor alhoewel de mannelijke exemplaren tijdens de broedtijd zich nadrukkelijker laten horen dan in de rustperiode.

Afgebeeld zijn:

Zosterops senegalis waarvan 21 rassen zijn beschreven. Nederlandse naam **Afrikaanse gele brilvogel**.

Zosterops virens welke 3 rassen heeft waaronder de hierbij afgebeelde **Kaapse brilvogel**, *Z.v.capensis*.

Zosterops palpebrosa met 13 rassen, de **Indische, Ganges of Tuinbrilvogel**.

Zosterops japonica, de in 9 rassen voorkomende **Japanse brilvogel** waaronder de hierbij afgebeelde *Z.j.simplex*.

Zosterops atricapilla, de **Zwartkap brilvogel** met twee rassen voorkomend op Sumatra en Borneo.

5

6

Brilvogels

En tenslotte de Grijs-brilvogel waarvan we geen wetenschappelijke naam hebben kunnen vaststellen. Het zou een soort van de Seychelles kunnen zijn, *Zosterops modesta*. Het is met brilvogels bijzonder moeilijk determineren. De meest voorkomende soorten zijn goed beschreven maar er zijn nog zo ontzettend veel eilandsoorten die helaas niet in de gidsen worden genoemd, zoals de hierbij afgebeelde grijze.

- 1) Kaapse brilvogel (NBvV)
- 2) Afrikaanse gele brilvogel (NBvV)
- 3) Indische brilvogel (nm)
- 4) Japanse brilvogel (ajm)
- 5) Afrikaanse gele brilvogel (cs)
- 6) Zwartkap brilvogel (cs)
- 7) Grijs-brilvogel (cs)

7

Kwartels

Ook kwarteltjes kunnen we beschouwen als aantrekkelijke vogels voor de gezelschapsvolière. Voorwaarde is wel dat we in de volière wat laagblijvende heestertjes hebben geplant alsook wat flinke graspollen. De bekendste en meest gehouden soort is de Chinese dwergkwartel, *Excalfactoria chinensis*. Met hun 13 cm grootte en de best aardige kleur en tekening, vooral van het haantje, vallen ze bij erg veel vogelliefhebbers in de smaak. Er is ook goed mee te kweken. Als na ongeveer 16 dagen broeden het hennetje door een acht- tot tiental kleine donzige 'balletjes' wordt gevolgd en het gezinnetje regelmatig door de volière scharrelt is dat alleraardigst om te zien.

Het basisdieet moet bestaan uit een mengsel van kanarie- en tropenzaad aangevuld met wat groenvoer. Een ruime zaadverstrekking is echter niet nodig, wat andere vogels in de omgeving van de zaadbak laten vallen, pikken ze graag op. Grit en vers drinkwater moet altijd voorhanden zijn.

Goudvink met kanarie-aria's

Een mannelijke goudvink *Pyrrhula coccynea* van acht dagen oud werd door een kanarievrouwje *Serinus canaria domesticus* grootgebracht. Moeilijkheden levert dit niet op. Het vrouwtje voert het soort vreemde jong even goed als ze dit haar eigen jongen zou doen. Ze kan geen weerstand bieden aan het sperrende bekje en kan niet anders dan daarin het voedsel deponeren.

Na een verzorging van drie weken werd het goudvinkjong in een grote voliëre ondergebracht, waarin zich behalve andere jonge goudvinken nog een volwassen kanariemannetje bevond. Ofschoon dit niet bij het grootbrengen van de jonge goudvink aanwezig was, sloot deze zich onmiddellijk bij hem aan en zocht zijn nabijheid. Ook luisterde hij geconcentreerd als het kanariemannetje zong. Laat in het najaar liet het jong voor het eerst zijn nog ongedifferentieerde jeugdzang horen, terwijl al spoedig het zangvoorbeeld van het kanariemannetje te herkennen was. Het goudvinkjong zong aan het einde van het jaar het complete repertoire van de kanarie in de grootste perfectie en waren origineel en nabootsing vrijwel niet van elkaar te onderscheiden. Later in de winter paarde de goudvinkman met een goudvinkvrouwje en na een voorspoedige nestelperiode brachten ze de volgende lente vier jongen groot. Nog steeds bleek de goudvinkman zijn kanarie-aria's te zingen. De jongen hoorden van jongsafaan ook het voorbeeld van andere goudvinkmannen, maar toch zongen ze hun eigen vader na. Nog vijf jaar later bleken de kinderen en kleinkinderen van de goudvinkman de aria's van de kana-

rie te zingen, die de pleegvader van die goudvinkman was. Uit dit alles kunnen wij concluderen dat opgroeiende goudvinkjongen van de ouders al in het nest indrukken meekrijgen, die hun latere zangontwikkeling sterk beïnvloeden. Dit wordt vooral duidelijk als het grootbrengen van de nestjongen in het experiment door pleegouders wordt overgenomen.

Conclusie: De afhankelijkheid van het goudvinkmannetje tot het kanariemannetje lijkt bepaald te zijn door indrukken die het van zijn pleegmoeder, het kanarievrouwje, tijdens de eerste drie weken ontvangen heeft. De kanarie had als het ware een stempel geplaatst, waaronder men het niet uitwisbare aanleren van prikkelreacties verstaat, wat gewoonlijk gedurende een ontvankelijke jeugdfase plaatsvindt. Gelijktijdig met dit stempel dat door de kanarie was

van hun stemontwikkeling te concentreren op de geluiden, die door hun verzorger worden geproduceerd. Het blijkt zelfs mogelijk te zijn dat ze twee of drie korte volksliedmelodieën aanleren, die hun dan merkwaardig genoeg het hele leven door bijblijven. Die gevoelige periode, waarin ze bijzonder leergierig zijn en voor leerindrukken openstaan, ligt bij de goudvinkmannetjes in de eerste levensmaanden. Zoals bekend heeft de zang betekenis voor de paarvorming. Met het oog daarop moet men zich afvragen hoe het daarmee dan wel bij de goudvinken staat. Hoe staat een goudvinkvrouwje tegenover een vreemd aangeleerd gezang van een goudvinkman, zoals wij dit bij vorenstaand voorbeeld hebben gezien? In dit opzicht heeft nader onderzoek van het gedrag van de goudvinken daarover uitsluitel gegeven. Goudvinken

blijken geen echte territoriumverdedigers te zijn. Bij de paarvorming heeft gezang dan ook geen of geringe betekenis. In de vrije natuur zingen de goudvinkmannetjes als het vrouwtje zit te broeden en als ze zich eenzaam voelen. Buiten de broedtijd wordt ook gezongen als ze in zwermen bijeen zijn. Dit houdt dus in, dat het gezang van deze soort noch voor het aantrekken van de partners dient, noch voor

de afbakening van een territorium. Al met al blijkt **aangeboren of aangeleerd** een interessant vraagstuk te vormen, al kan hier ook geen eensluitende oplossing worden verwacht. Met het bestuderen van dit probleem bij de verschillende vogelsoorten blijft er voorlopig werk aan de winkel.

gezet, had bij de goudvinkman een andere indoctrinatie plaats: op het moment dat hijzelf nog niet kon zingen, werd hij gecodeerd door de zang van de kanarieman. Eerst na maanden bleek dit leerproces uit een vroeger stadium tot uiting te komen in een volledige nabootsing van het voorbeeld. Door een groot aantal resultaten worden de experimenten bevestigd, dat goudvinkmannetjes hun zang leren van hun vader of pleegvader. De door mensen opgekweekte goudvinken blijken (leergierig als ze zijn) zich in een gevoelige periode

Door: Prof.dr. Anthonie Stolk
Foto: Andre Bruggeman

Gele bek, een uitstekend zangertje

Onze landgenoten in Suriname kennen hem als geen ander, de gele bek, een uitstekend zangertje; wij noemen hem leiblaauw paapje. U ziet dat de bovenzijde donker blauwachtig grijs van kleur is, op de kop, hals, nek en rug wat donkerder. De teugel en wangen vertonen wat zwart en de wat langer dan normale vleugels en de rug zijn bruin bevaasd. De grote vleugelveren en de staartveren zijn zwart. De kin, keel, borst, buik en onderstaartdekveertjes zijn witachtig grijs oftewel vuil wit. De lichaamszijden, flanken en broek zijn donker grijs. De popjes zijn op de bovenzijde licht olijfbroin, bovenkop wat donkerder dan de rug. De vleugels zijn bij haar donkerbruin en de vleugelveren hebben olijfbroine zomen. De bovenstaart dekveren zijn gelijk als de kleur van de rug, staartpennen bruin en eveneens olijfbroin gezoomd. Teugel, oog-an oorstreek en de wangen zijn geelachtig-olijf, borst en buik heel licht olijfbroin tot cremewitachtig. De lichaamszijden en flanken zijn olijfbroin en haar snavel is zwart, in elk geval heel donker hoornkleurig. Afhankelijk van het ras, hebben deze vogeltjes een lengte tussen de 10 en 12 cm.

Het zijn bewoners van vochtige bossen en gebieden om moerassen en waterlopen met een vrij dichte vegetatie. Het nest is wat iel van constructie, komvormig en bevindt zich vaak vrij hoog in boom of struik.

De 2 tot 3 eieren die een matwitte schaalkleur hebben en donkerbruine tot zwartachtige vlekjes vertonen, worden ongeveer 12-13 dagen door alleen het popje bebroed. De jongen worden door beide oudervogels grootgebracht met in hoofdzaak insecten. Later, na ongeveer een week, wordt het een zaadmenu. Ongeveer drie weken oud zijn ze, als ze op de wieken gaan en het nest verlaten. Eerst nog wat stuntelig en voorzichtig, maar die kunst hebben ze al gauw onder de vleugels. In hun jeugdkleed gelijken ze sterk op volwassen popjes.

Hun wetenschappelijke naam luidt **Sporophila schistacea**. Vier rassen zijn er beschreven, namelijk **subconcolor** in Zuid Mexico; **schistacea** in Costa Rica, Panama en Colombia; **incerta** in West Colombia en **longipennis** in Venezuela, Oost Colombia en Noord Brazilië. *Incerta* heeft nog

wat langere vleugels, dat scheidt zo'n 3-4 mm, is valer van kleur en heeft een wat dikkere snavel. De pop van dat ras is bruiner. *Longipennis* is op de hals en de teugel donkerder van kleur en de pop op borst en rug.

Het leiblaauwe paapje lijkt bijzonder sterk op het zogenaamde Grijs paapje, *Sporophila intermedia*. Van deze laatste soort zijn er eveneens vier rassen genoemd, namelijk *intermedia* in Colombia en Venezuela; *botgotensis* in West Colombia; *agustini* in Noord Colombia en *anchicayca* in geheel Colombia. *Intermedia* komt ook nog voor in Gyana en op Trinidad. Ze hebben allemaal kortere vleugels dan *S. schistacea*, dat scheidt 5-7 mm maar ze hebben wel een gemiddeld 2-3 mm langere staart. Bovendien is de bovensnavel van het grijs paapje hoger, in het geheel ronder van vorm en ziet er daardoor wat zwaarder uit. De pop heeft geen puur zwarte snavel, die vertoont vaak ook wat geel.

Tekst: H.A. Maurer
Foto's: C. Scholtz/v't Hart

Praktische kweek van grasparkieten

Ervaringen en vragen

Probleem 12: De jaarlijkse rui.

Onder de rui verstaan we het geheel of gedeeltelijk vervangen van het verenpak. Hoewel er bij de verschillende vogelsoorten overeenkomsten bestaan in het wisselen van veelal versleten veren, blijkt dat iedere soort een eigen manier heeft om op het juiste moment over de juiste veren te beschikken. Door het klimaat in Australië is het onvoorspelbaar waar, wanneer en voor hoe lang de grasparkiet voldoende voedsel zal vinden. Dat maakt dat de vogels een min of meer zwerfend bestaan zijn gaan leiden. Het maakt ook dat de rui zodanig moet verlopen dat de vogel altijd en onder alle omstandigheden in staat moet zijn zich over grote afstanden te verplaatsen. Om die reden is de rui een geleidelijke en vooral langdurige gebeurtenis, duidelijk anders dan van de stand- en trekvogels bij ons. Slechts korte tijd zijn bij een volwassen vogel alle veren volgroeid aanwezig en het is onvoorspelbaar wanneer dat zal zijn.

Er is een sterke rui die zich voornamelijk afspeelt in de koude maanden, hetgeen in Australië betekent temperaturen van 0 tot 15°C. Uit waarnemingen in het wild blijkt ook dat elke maand van het jaar gemiddeld 25% van de vogels in een rui-toestand verkeert, zowel bij de mannen als bij de poppen. In het broedseizoen vertonen de vogels een lichte, soms ook een matige rui, dus een rui aan de kop, soms gecombineerd met rui van de staartveren. Ook als de vogels zich in grote groepen naar een ander voedselgebied hebben verplaatst blijkt er geen verandering op te treden in het totaalbeeld van het ruien van de groep. Ondanks veel en intensief onderzoek is er tot nu toe geen duidelijke samenhang aangetoond kunnen worden met één van de jaargetijden. Wel is uit onderzoek duidelijk geworden dat het aantal ruiende vogels het minst is vlak vóór het broedgedrag optreedt. In de bruidsdagen zijn de vogels vaak op hun mooist en de fraaiste man is dan ook vaak "bruidegom".

Lichte, matige en sterke rui.

Het verloop van de rui van onze vogels kunnen we volgen aan de hand van de veervelden van kop, vleugels en staart. De aanwezigheid van veerstoppels, van veren met nog een deel van de veer in de schacht en het aantal veren aan vleugels en/of staart zijn de aanwezigen voor de materie van rui. Volgens een afspraak uit 1959 spreken we van een lichte rui als slechts één veld in de rui betrokken is. Matige rui is een combinatie van twee velden en van sterke rui wordt gesproken als gelijktijdig op de drie velden rui optreedt. Schetsend geven we de betrokken velden weer en het aantal veren dat na afloop van de rui op vleugels en staart aanwezig moet zijn.

Patroon van de rui.

Er is een duidelijk verschil tussen het ruien van jonge vogels en de rui van volwassen exemplaren. Bij de volwassen vogels ruien eerst de primaire vleugelpennen, direct daarop volgen de staartpennen en na circa twee maanden zijn de secundaire vleugelpennen aan de beurt. De rui wordt afgesloten met wisselen van veren aan kop en lichaam. De rui van jonge vogels in de vrije natuur is overeenkomstig de rui van onze jonge hobbyvogels. Daarvan vinden we onderstaand een schema.

Overigens is het hier geschetste beeld van jeugd- en volwassenrui in de praktijk zeker niet zo systematisch en vaak is, door de vele afwijkingen in de volgorde, een patroon nauwelijks herkenbaar.

Primaire vleugelpennen.

De totale vervanging van de 10 primaire pennen duurt zes maanden, soms zelfs acht. Het vervangen van één veer neemt twee tot vier weken inbeslag. De rui start met pen 5, in het midden en vervolgens om en om, dus na elkaar de pennen 5,6,4,7, enzovoort. Er gaat nog wel eens een pen voor zijn beurt, en soms wordt een pen helemaal niet vervangen. Het wisselen gebeurt wel steeds aan beide vleugels gelijk en gelijktijdig. Vaak is er sprake van twee en zelfs drie door elkaar lopende ruigolven.

Secundaire vleugelpennen.

In principe verloopt de vervanging van binnen naar buiten. Ook dit patroon is echter in de praktijk moeilijk herkenbaar. In het algemeen hebben secundaire pennen minder neiging tot een extra ruigolf in een reeds lopende rui. De totale vervangingsduur ligt ook hier tussen de zes en acht maanden.

Staartpennen.

De rui van de staart verloopt ook van

leeftijd

1-3 wkn	nestjong met dons en veeraanleg	--
1-3 mnd	nestvlinders in jeugdkleed, met golftekening aan kop	ontwikkeling van het verenpak.
2-3 mnd	jeugdruï	koptekening verdwijnt, melanine wordt meer donker aan vleugels en lichaam.
3-5 mnd	puberkleed, vrijwel gelijk aan volwassenbevedering, echter niet strak aanéengesloten	--
4-7 mnd	eerste rui	alle veren worden vervangen en krijgen definitieve lengte.
7-9 mnd	volwassenkleed	onregelmatige kop- en lichaamsrui.
9-12 mnd	normale rui	weer worden alle veren gewisseld.

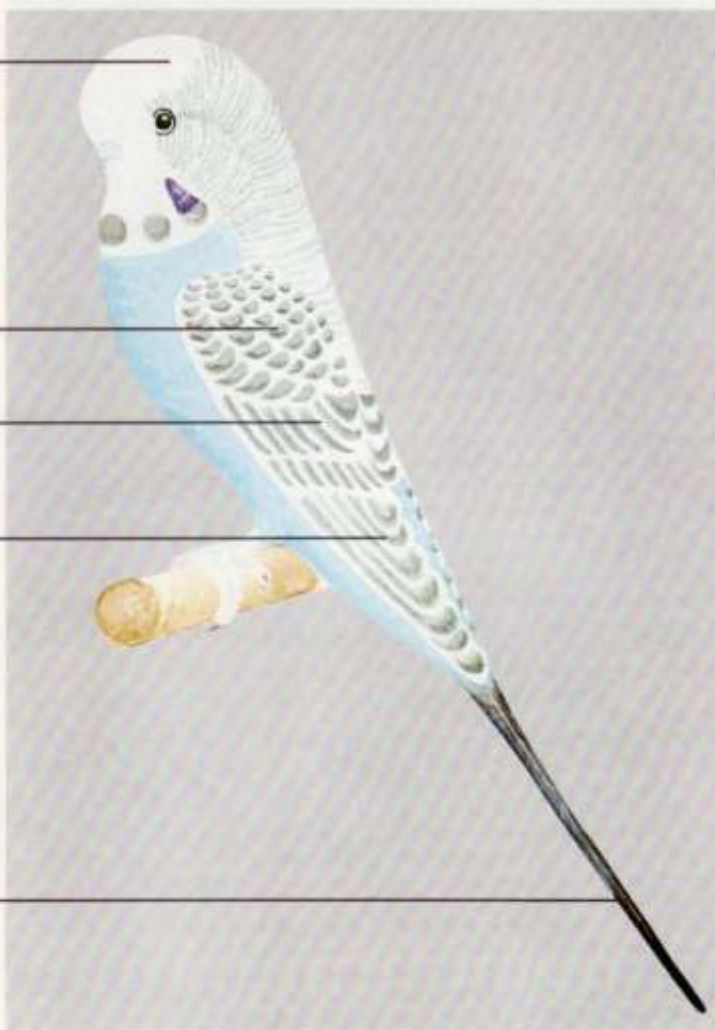
kopveren

vleugeldekenveren

secundaire vleugelpennen

primaire vleugelpennen

staartveren

Hemelsblauw grijsvleugel

binnen naar buiten en dus worden de lange pennen het eerst vervangen. De rui aan de staart duurt zes maanden; bij sommige jonge vogels wordt de eerste rui van de staartpennen direct gevolgd door een extra rui. Ook hier weer volgt de praktijk in vele gevallen de theorie niet.

Koprui.

Deze treedt vrijwel het hele jaar op, in min of meerdere mate, maar is het sterkst aan het eind van de ruicyclus.

Voor de hobby- en tentoonstellingskweker bestaat de rui praktisch gezien slechts uit het zichtbaar wisselen van kop- en staartveren en uit het niet strak zitten van het verenpak om het

lichaam, gepaard gaand met vlekke-
righeid van de lichaamskleur. Daarom waarschijnlijk hebben we het over "de" rui in het najaar, vlak vóór, of erger nog, tijdens de tentoonstellingsdatum en voor de rest zijn we gewend aan altijd wel wat veren in de kooi gedurende het hele jaar. Tijdens de rui is er geen sprake van echte vorm- of kleurverandering, maar een grasparkiet in de rui is lang geen tvogel volgens de standaardseisen. Dat onze poppen tegenwoordig, mits in goede gezondheid, zo snel tot volle vruchtbaarheid komen na de rui, ligt aan de verstrekte voeding. Bij de mannen treedt volle vruchtbaarheid pas op als de koprui nog slechts minimaal is. Door het beschermd kweken

zal niet alleen het broedgedrag veranderd zijn, maar is het goed mogelijk dat ook de rui sneller verloopt dan bij de vogels in het wild.

Litt.: Australische platstaartparkieten; Dr.Kl.Immeiman, 1965, 2e druk.
Acta XVII Congress of International Ornithologists, Verlin, 1978, p.485.
Diurnal cycle etc. E.Wyndham, Emu 80, p.25 ev.
Moult of Budgerigars, E.Wyndham, Ibis 123, 1961, p.145 ev.

Door: H.Oosterhout

Tekst: Cees van Borkel
Foto's: Ton de Bruijn
en J. Bogaarts.

De citroenborstcini is een niet onaardig getekende cini die als wetenschappelijke naam heeft *Serinus citrinpectus*. De soort heeft geen ondersoorten en komt verspreid voor in Zuid Malawië, Zuidoost Zimbabwe en Zuid Mozambique. Ze zijn plaatselijk relatief zeldzaam maar zijn daartegenover wel dermate verspreid dat de soort zeker niet als bedreigd kan worden beschouwd.

De Kortstaartstruikzanger

De kortstaartstruikzanger heeft als woongebied het noordoosten van Azië. De wetenschappelijke benaming is *Cettia squameiceps*. Hij behoort dus tot het geslacht *Cettia* dat twaalf soorten telt. Eén ervan behoort tot de Nederlandse avifauna, namelijk de Cettis zanger, die voor het eerst binnen onze grenzen werd waargenomen in 1968. Het eerste zekere broedgeval dateert uit het jaar 1976. Sindsdien broedt het vogeltje geregeld, zij het schaars, in ons land. De naam *Cettis* is te danken aan een Italiaanse zoöloog uit de 18de eeuw, de jezuit Francesco Cetti. Dit allemaal even terzijde en als inleiding. Deze kortstaartstruikzanger heeft een lengte van ruim 10 centimeter. De afbeelding bij dit summiere artikelje is dermate duidelijk, dat ik over het signalement niet behoefte uit te weiden. Zoals de naam "struikzanger" reeds aangeeft, vindt men deze vogels óf in de struiken óf op de grond. Hoog in het geboomte zijn ze zelden. Daar kan men ook de geluiden horen, die geproduceerd worden: een zacht, laag "tsjip tsjip" of een zeer hoog, schril "pieie-iep". Het voedsel wordt op de grond opgezocht, waar de vo-

gels schuifelend rondscharrelen tussen allerlei bladafval. Het zijn vooral insecten en andere ongewervelde diertjes, die naar de magen van de zangers verhuizen. Van de kortstaartstruikzanger heb ik geen gegevens over de voortplanting. Ik weet alleen dat het nest altijd laag boven de grond zit en dat een legsel bestaat uit 5-7 bleekroze eieren met purperen vlekjes. Aangezien dit wel enigszins overeen zal komen met de gegevens van de Cettis zanger (*Cetti cetti*) vertel ik u daar iets over. Zijn toekomstige kinderkamer bevindt zich meestal minder dan een meter boven de grond. Het is een slordig kortvormig bouwsel, bestaande uit fundamenteën van grof plantaardig materiaal, verder opgebouwd met fijner spul. De eigenlijke nestkom is fraai glad afgewerkt met fijne grassen, haren, veren en plantepuis. Het wordt alleen door het wijfje gebouwd. Ook zij broedt alleen. De jongen worden echter verzorgd door beide ouders.

Foto: C.Scholtz/v't Hart.
Tekst: Meindert de Jong

Ze hebben een lengte van ongeveer 13 cm. Vanaf het voorhoofd via nek en hals tot en met rugdek en schouders zijn ze grijsbruin van kleur met een zwartachtige krachtige bestreping. Vleugels en staart zijn wat donkerder van teint. Op de vleugels zie je bij volwassen exemplaren twee smalle witachtige banden. De stuit is geel. De vogels hebben een donker grijsbruine baardstreep en zijn op de wangen lichtgeel. De onderzijde is cremeachtig wit, vanaf de kin tot en met de borst sterk geel bewaasd. De

Broedende pop

Citroenborstcini

flanken zijn licht bruinachtig van kleur. Popjes vertonen op de onderzijde geen geel en hun wangvlekken zijn meer grijsachtig.

Ze zijn heel lang beschouwd als een ondersoort van *Serinus atrogularis*, de geelstuit en zwartkeel edelzangers. Later, nog niet zo heel lang geleden trouwens, is men van mening veranderd en ziet men ze als een afzonderlijke soort.

J. Bogaarts uit **Velden** zond op Vogel'92 als eerste enkele eigen kweek exemplaren van deze cini's in. Hij houdt ze in een onverwarmde binnenvolière van 5 m lang, 1 m breed en 1,50 m hoog. In diezelfde ruimte vertoeven ook capuzensijsjes, magslaansijsjes en baardsijsjes. De cini's kwamen in een ijzeren nestkorfje van ongeveer 10 cm middellijn tot nestbouw en als materiaal daarvoor gebruikten ze sharpie, kokosvezels, mos en watten. Op 21 januari 1991 werd in dat nestje het eerste eitje aangetroffen, groot 12 x 15 cm. De schaalkleur was witachtig met daarop slechts enkele dus sporadisch voorkomende lichtbruine vlekjes. Er werden in totaal 3 eieren gelegd die alleen door de pop zijn uitgebroed. Zij deed daar ongeveer 15 dagen over en alle 3 de eitjes zijn uitgekomen. De pasgeborenen hadden een blank roze huidskleur en op die huid vertoonde zich een weinig grijsachtig dons. De man bracht haar gedurende de broedtijd voldoende snavelkost waardoor ze maar weinig het nestje behoefde te verlaten, alleen om zich te ontlasten. Beide oudervogels voerden de jongen en ze hadden daarbij keus uit Aves eivoer, een mengsel tropen- en wildzangzaden, wat geweekte zaden met wat eivoer vermengd alsmede dagelijks mierenpoppen. Ze waren 6 dagen oud toen er 2,3 mm ringen zijn aangelegd en dat leverde geen problemen op. Bijna drie weken oud vlogen ze uit en ze werden toen nog gedurende zo'n 10-12 dagen, in afnemende mate, door het ouder popje gevoerd. Toen de jongen uitvlogen, nam de agressiviteit van hun vader zodanige vormen aan dat die jongen moesten worden uitgevangen.

Ze werden met de pop in een zogenaamde babykooi geplaatst, zodat ze toch nog wat bijgevoerd werden en zo tot hun zelfstandigheid werden gebracht. In hun jeugdkleed zijn ze overwegend vaal grijsbruin van kleur.

Ze missen in elk geval alle geel, ook de jonge mannen die dan bijgevolg nog niet als zodanig herkenbaar zijn. Met een jaar zijn ze redelijk op kleur, alhoewel een jaar later ze bestlist fraaier ogen.

Man en pop citreoborst bijna 1 jaar oud

Napoleon(netje) k

Over juist dit laatste wil ik nog terugkomen, want het is jammer dat het nog maar zelden voorkomt, dat ze door een medehobbyist worden aangeboden. Er worden nu eenmaal nog maar weinig kweekresultaten mee behaald. Het napoleonnetje (*Estrilda troglodytes*) komt voor in de steppegebieden van Noordoost- en West Afrika. De hoofd-lichaamskleuren zijn: bovenzijde bruingrijs met fijne dwarsstreepjes, de bovendekveren van de staart zijn zwart en de buitenste veren hebben een witte zoom, de onderzijde is lichtgrijs, naar de anaalstreek toe in het midden rose tot roodachtig. Vooral de man is donkerder roserood op de buikstreek. De zij-kanten van de kop zijn grijswit. De oogteugels zijn rood evenals de snavel, het oog is bruinrood en de poten zijn bruin. Wat de lengte betreft, met 9 cm komt hij in grootte, dicht bij het ons bekende goudbuikje. Bij voorkeur houden ze zich op in de heuvelachtige gebieden met hoge grasbegroeiing, met in de nabijheid moeras of riviertjes. In dat hoge gras of in lage struiken, worden de koepelvormige nestjes gebouwd met daarboven nog een extra (slaap)nest. In onze volières komt het nog al eens voor dat er een nestje op de bodem wordt gebouwd, hetgeen vaak vertrapt wordt door grondvogels b.v. de dwergkwartels. Wij kunnen dit voorkomen door aanplant van buxus, mahonia en lage coniferen. Uit het geschrevene blijkt wel dat deze vogels zich bij voorkeur laag bij de grond ophouden. Het is dan ook aan te bevelen de kleine zaadsoorten, waar ze verzot op zijn, op de bodem uit te strooien, zoals onder andere onkruidzaden, senegalgierst, enzovoorts. Moeten wij bij andere soorten voorzichtig te werk gaan of ze wel in de gemengde volière geplaatst kunnen worden, met dit soort is dat zeker niet nodig. We kunnen ze rustig met meerdere tegelijk bij andere soorten plaatsen. Het is een boei-

Nee, geen schrijven over de u w
Franse leger in de jaren omstree
ten onze hobby omgaan. Deze k
de voorgrond gehaald waar je e
aan schenkt en toch, het is een z
ne Afrikaanse vogeltje: het napole
ons zo bekend voor. En niet zo
zending vogels bij de handel b
aantal van dit soort bij. Ze zijn dan
verkrijgen bij de meeste

klein, maar dapper

De bekende veldmaarschalk van het jaar is 1800, want dat zou te veel buikkleer zo maar eens een vogeltje op eigenlijk niet zo gauw de aandacht zeer bekende verschijning, dit kleionnetje. Alleen de naam al komt o verwonderlijk, want komt er een binnen, dan zit er meestal wel een en ook bijna het gehele jaar door te die dierenspecialisten.

end gezicht de balts van de man waar te nemen, driftig wipt hij op en neer met een grashalm in de snavel. De paring wordt maar zelden waargenomen. Als het nest is vervaardigd en de 4 tot 6 eitjes na zo'n 13 dagen zijn uitgekomen, wordt het spannend, want zoals al vermeld, jonge napoleonnetjes komen nog steeds niet zo veel voor in onze volièrés. Zoals altijd ook nu weer hetzelfde verhaal zorg voor een zo uitgebreid mogelijk menu; zaden maar ook levend voedsel. Hierbij mogen vooral de gekiemde graszaden niet ontbreken, die ze al ijverig rondscharrelend, van de bodem oppikken. Nauwverwante soorten zijn onder andere st.helenafazantje en de teugelastride. Gingen de meeste liefhebbers er vanuit dat parkieten niet bij tropische vogels geplaatst konden worden, de laatste tijd komt men steeds meer tot de ontdekking dat het echt wel mogelijk is om een bepaalde soort in de gemengde bevolking van tropische vogels te plaatsen. Bij voorkeur maar een of twee koppels, zodat het niet storend werkt tussen de kleinere soorten. Enkele van de kromsnavel die je hiervoor kan kiezen zijn kakarikis, maar vooral die van de familie Neophema's, zoals de splendid, de bourkes, elegant en anderen krijgen de voorkeur. Dit vanwege hun verdraagzaamheid en rustige gedrag, maar ook omdat deze kleine parkieten niets kapot knagen en dus ook de groene aanplant in takt laten. Om dan weer terug te komen op het napoleonnetje, dit is nu net zo'n beestje dat zich best tussen de kromsnavel op zijn gemak voelt. Dit kleine dappere vogeltje stoort zich niet aan de grote medebewoners. En al zou U dit levenslustige, bijna altijd glad in de veren zittende vogeltje alleen al voor de leuke verschijning willen aanschaffen, ze zijn het zeker waard en vooral tussen het groen komen ze prachtig uit.

AVICULTUUR CHILI

KWEKERIJ TROPISCHE VOGELS

Afrikaanse, Aziatische, Zuidamerikaanse en Australische prachtvinken.
- Ultra-moderne kwekerij (alles eigen kweek).
- Verkoopzaal met cap. voor meer dan 2500 vogels.
Open op woensdag van 17.00 u. tot 19.00 u.
Op zaterdag van 9.00 u. tot 12.00 u. en van 14.00 u. tot 18.00 u.
Op zondag van 9.00 u. tot 12.00 u. Andere dagen op afspraak.

HALFWEGHUISSTRAAT 14
8490 JABBEKE (SNELLELEM)
BELGIË
TEL 050-814055
TEL 0932-50814055

GEHU KOOIEN

FABRICAGE VAN:
VOGELKOOIEN, PLASTIK-ARTIKELEN
ZIEKENKOOIEN, PUNTLASWERK EN
VERZINKEN EN VERCHROOMEN

STOP geen geknoei meer met eigen bouwsets.
Wij leveren u betaalbare kooien,
en voor elke vogel de juiste kooi.

De kooien zijn opgebouwd uit 10 mm. met kunststof beklede plaat.
De voorzijde is met aluminium afgewerkt en de kooien worden als
bouwpakket geleverd.

Vraag documentatie aan bij:
GEHU-KOOIEN
Transportweg 9 - 7442 CT Nijverdal (Industrieterrein T Lochter)
Telefoon: 05486-16187

Vertegenwoordiger voor België:
Dhr. Naessens
Churchill-laan 57,
8790 Waregem Tel. 056-609922

VOORFRONTEN

Onze voorfronten zijn van
een ongeëvenaarde kwaliteit
Leverbaar in + 100 ver-
schillende maten en
uitvoeringen.

U kunt onze artikelen kopen bij
iedere goede speciaalzak.
Informeert anders bij onze fabriek.

Fauna metaalwaren b.v.
Hoofdstraat 138a
5171 DH Kaatsheuvel
Telefoon 04167-7 41 14
Corr.-adres: Postbus 146
5170 AC Kaatsheuvel

VOGELLIEFHEBBERS KENNEN T

Het 15 cm grote mannetje heeft een opvallend zwarte teugel. De volledige bevedering is helder groenachtig blauw met onopvallende gedeelten van de vleugels en de staart in zwartkleurig bruin. De onderstaartdekveren zijn breed afgezoomd met wit. Het popje lijkt sterk op het mannetje maar ze is over het geheel iets doffer van kleur. De kin en de zijkanten van de keel zijn bij haar wit gespikkeld. Het oog is bruin, snavel en poten zijn zwart. De snavel is plat, van bovenaf gezien een gelijkbenige driehoek lijkend, en draagt borstels die het uitzicht nog verzwaren.

De Verditer vliegenvanger is 's zomers een van de weinige vogels die in de heuveldorpen van de Himalaya, de aandacht van zelfs de minst geoefende waarnemer trekt. Het is een vrijmoedige en vertrouwelijke vogel, te zien zowel in de jungle als in de tuinen, rustend op open en blootgestelde plaatsen, waar zijn schitterende kleuren het zonlicht vangen en hem aldus zeker doen opvallen. Zoals andere vliegenvangers, schieten ze vanaf hun zitplaats plots de lucht in om insecten te vangen in de vlucht; maar daar waar andere soorten dikwijls naar hun aanvankelijke zitplaats terugkeren met het gevangen insect, gaan de Verditer vliegenvangers verder en een nieuwe zitplaats innemen, zodoende voortdurend zijn gebied wijzigend en zich aldus nog meer in 't oog werkend. De vlucht is krachtig en snel. Gedurende het broedseizoen zoeken ze eerder beboste gebieden dan de open heuvelhellingen op. 's Winters komen ze zowat in alle soorten terreinen voor waar ook grote bomen voorkomen. Gewoonlijk zitten ze op een naakte tak in de top van een boom, maar ze maken ook wel gebruik van telefoondraden, ze komen zelden of nooit op de grond. Alhoewel ze in veranda's en portieken op zoek gaan naar nestgelegenheden, is het geen algemene regel ze op aan of in gebouwen aan te treffen. Over het algemeen ziet men ze alleen of paarsgewijs, maar bij de trek verzamelen ze in kleine groepjes. Ze schijnen over een alarmroep te beschikken, maar het mannetje laat een luid en betrekkelijk welluidend gezang horen. Ze broeden vanaf april tot half juli een periode waarin ze waarschijnlijk twee broedsels grootbrengen. De nesten zijn modelgetrouw. Het zijn stevige kommetjes, van groen mos gemaakt en bekleed met fijne, zwarte mosworteltjes. Meestal zijn ze gebouwd onder de overhangende top aan de oevers, waar de akte van het water en de bindende hoedanigheid van de boomwortels samenwerken om een duistere uitholling te vormen. In de wand van deze uitholling, in een gat, is het nest moeilijk op te merken. Hierbij komen de kanten van de wegen en de paden vooral in aanmerking. Andere nestelplaatsen maar dan zeldzamer, zijn nog de kleine bruggetjes in de heuvels, tussen het houtwerk, of in de dakspanten en onder dakranden van gebouwen. Omdat de vogel op het

Verditer vliegenvanger

Eumyias thalassina

nest zeer schuw is en bij het naderen van indringers altijd opvliegt, maakt hij zichzelf en het nest nog opvallender. Het gewone legsel bestaat uit 4 eieren, alhoewel 3 of 5 eieren tot de mogelijkheden behoren. De eieren vertonen een sterke gelijkenis met die van het roodborstje. In vorm zijn ze gematigd breed-ovaal, ietwat samengedrukt naar het smalle einde toe. De schaal is zeer broos en weinig glanzend. De grondkleur is rosewit. Bij sommige zien we een volledig ontbreken van elke markering, maar bij andere exemplaren merkt men een min of meer opvallende roodachtige rose zone of kapje met gespikkelde of gewolkte markeringen, in feite niet goed afgetekende spikkels of vlekken die gewoonlijk nagenoeg samenvloeien. Afmetingen: 19,6 x 14,3 mm. De Verditer vliegenvanger broedt in de Himalaya, in Assam, de Birmaanse heuvels,

Yunnan, Thailand, Vietnam en West China. Er zouden meerdere streekassen bestaan, maar ze worden niet nader beschreven. Naast de nominaatvorm is er één ondersoort, te weten *E. th. thalassoides*. In de vermelde gebieden verblijven ze tussen 1300 en 3300 m maar gedurende de trek 's winters, dalen ze af naar lager gelegen gebieden op het Indische schiereiland met uitzondering van Punjab, Sins en de Rajputana woestijn, maar reikend tot in Travancore. In de volière verstrekken we als basisvoedsel een goed insectenvoer, zoals bijvoorbeeld Aleckwa, gemengd met wat geprakte druiven, bessen en/of magere kwark. Fruitvliegjes o.a. vormen een aarvullend levendvoedsel. Tijdens de zomer is een rijkelijk beplante en zonnige volière een goed onderkomen. De winter houden we ze binnen.

De kropnaald

Een goed alternatief hulpmiddel voor slecht voerende vogels.

1. Wat is een kropnaald ?

Een kropnaald is een injectienaald met, in plaats van een scherpe punt, een bolletje aan het uiteinde. Door deze vorm kan de naald in de slokdarm of krop worden gestoken zonder deze te beschadigen of te irriteren. Het gebruik van alleen een handspuitje zonder kropnaald leidt al gauw tot morsen; waarbij de jonge vogels onder de pap komen te zitten, de luchtwegen verstopt raken vaak met de dood tot gevolg.

2. Wat zijn de toepassingen ?

1. Jonge vogels die niet of niet voldoende door de ouders worden gevoerd, kunnen met de hand worden gevoerd of bijgevoerd. Bij de kweek met bastaarden en nog niet gedomestiseerde vogelsoorten is dit wel eens het geval.
2. Het gemakkelijk toedienen van de juiste hoeveelheid medicijnen via de bek; vooral als de vogels niet meer willen drinken.
3. Het leegzuigen van de krop als deze gevuld is met verzuurde of verkeerde voeding.

3. Wat is een geschikt handopfokvoer ?

1. Het moet een opfokvoer zijn dat zeer fijn gemalen kan worden. Er mogen dus geen harde delen, zoals zaden, in zitten.
2. Met water aangelengd, moet het een goed lopend papje worden, dat niet ontmengd als er druk op het spuitje wordt gezet. Tevens moet de verhouding tussen vaste stoffen en water ongeveer gelijk zijn aan het voedsel dat door de ouders wordt gevoerd.

3. Het Aves opfokvoer is een met succes beproefd handopfokvoer. Het juiste mengsel wordt verkregen door allereerst 3 beschuiten + 1 maatschepje Aves zeer fijn te malen (tot poeder); daarna het gehele ei zonder schaal toevoegen en weer fijnmalen en tot slot de juiste hoeveelheid water te voegen. De verhouding van de hoeveelheid vaste stof (beschuiten + Aves + ei) tot de hoeveelheid water is 10 : 8

4. Wat moet de doorlaat van de naald zijn ?

Dit hangt af van de grootte van de te voeren vogel en de mate van controle op de toediening van de juiste hoeveelheid pap. Hoe kleiner de doorlaat, hoe beter de dosering in de hand te houden is. B.v. voor een jonge kanarie (5 dagen oud) is een kropnaald met een doorlaat van 1,0 mm zeer geschikt; voor kleinere jongen 0,8 mm. Voor grotere vogels, zoals spreeuwen en papegaaien, zijn naalden met een doorlaat van 1,4 mm tot 2,0 mm verkrijgbaar. Jonge papegaaien worden normaal bijgevoerd met een lepeltje; alleen als ze zelf de bek niet kunnen sperren biedt een kropnaald uitkomst. Daarbij moet er goed worden gelet dat de naald niet in de luchtpijp wordt gestoken. Dit is volgens mijn dierenarts bij papegaaiachtigen gemakkelijk het geval. Voor alle andere vogelsoorten geldt deze waarschuwing niet.

Alle aansluitingen zijn genormaliseerd en passen op alle verkrijgbare spuitjes.

De kropnaalden zijn verkrijgbaar bij de groothandels in dierenbenodigdheden zoals WOVO en ESVE. Ook op de bondsshow in Breda worden deze kropnaalden aangeboden. De prijzen liggen tussen ± f.7,- voor de naald met handspuitje geschikt voor jonge vogels ter grootte van een kanarie en ± f.20,- voor de grootte van een papegaai. Uit persoonlijke ervaring en die van andere kwekers ben ik van mening dat dit hulpmiddel onmisbaar is bij de vogelkweek. Als ik een nest heb met 5 jongen, controleer ik vlak voordat het donker wordt en de pop dus niet meer voert of de jongen wel een goed gevulde krop hebben. Als er een bij is die niet goed gevuld is, voer ik deze met de hand bij. Het betreffende jong krijgt daardoor net zoveel energie als de anderen en zal daardoor 's morgens evenzogoed sperren als de anderen. Dit voorkomt dat steeds hetzelfde jong als laatste gevoerd wordt en vroegtijdig sterft. Ook heb ik al eens jonge kanaries van 5 dagen oud met de hand grootgebracht nadat ze door de pop in de steek waren gelaten. Er moet dan wel om de 20 min. worden gevoerd; dit nadat het spuitje met de kropnaald in een glas warm water is verwarmd om te voorkomen dat de jongen te koude pap zouden krijgen. Ik kan iedereen aanbevelen zich een kropnaald aan te schaffen. Voor de prijs hoeft U het zeker niet te laten.

C.M.van Wees.

Hapziekte is ongeneeslijk.

Pokken/difterie is de juiste benaming voor de virusziekte, die kanarieliefhebbers beter kennen als hap-of gaapziekte. Dit laatste geeft in alle duidelijkheid aan hoe vogels die betreffende ziekte reeds hebben, zich gedragen. Ze happen naar adem, zitten dik en maken schokkende bewegingen. Dit alles is echter van korte duur. Vogels, die genoemde ziekte hebben, redden het niet, de liefhebber kan proberen die ziekte te bestrijden maar spoedig zal blijken dat dit zinloos is. Is hapziekte eenmaal uitgebroken, ook al is er maar één vogel merkbaar ziek, dan is er voor uw gehele vogelbestand voor zover dit kanarieachtigen betreft die niet geënt zijn, geen redden meer aan. Als oorzaak worden vaak insecten, vooral muggen genoemd die het virus op onze vliervogels zouden overbrengen. Maar ook zonder insecten in uw vogelverblijf is hapziekte niet uitgesloten, het is een virusziekte en virussen kunnen b.v. door de wind of door bezoek worden overgebracht. Ook kan een vogel, aangekocht en ogenschijnlijk gezond, besmet zijn met het virus, de incubatietijd is ongeveer tien dagen en in die periode is dan uw vogelbestand totaal besmet en niet meer te redden. Bovendien moeten wij wildvogels die in onze omgeving vliegen, ook noemen als mogelijke overbrengers van het virus. Mussen en vinkachtigen hebben tegen de ziekte een immuniteit opgebouwd, worden dus niet ziek maar kunnen de besmetting wel op onze vogels overbrengen. Immuum wil zeggen, dat die vogels anti-stoffen in het bloed hebben en daardoor niet ziek worden. Kanariëkwekers dienen er zorg voor te dragen dat de vogels, die ze met veel zorg in het vroege voorjaar ge-

kweekt hebben, de benodigde anti-stoffen tijdig bezitten. Dat kan, **hapziekte is ongeneeslijk maar door tijdige enting wel te voorkomen.** Tot begin de jaren zestig was enten

onmogelijk omdat er geen entstof beschikbaar was. In de beginperiode moesten wij toen nog met twee entingen werken, de eerste z.g. milde enting en pas als de vogels daarop dul-

delijk reactie toonden mocht de z.g. sterke enting plaatsvinden. De milde enting beschermde de vogel slechts voor een korte periode, de sterke enting bood voor langere tijd bescherming. Wij zijn nu zo'n dertig jaar verder en gelukkig heeft de ontwikkeling niet stil gestaan. In tegenstelling tot voorheen kunnen liefhebbers nu makkelijk de enting zelf uitvoeren, doet men dit **tijdig en op de juiste manier dan hoeft men hapziekte niet te vrezen.** Hapziekte komt meestal voor in de late zomermaanden en in de herfst, soms begin winter. Tijdig enten wil dus zeggen, dat de liefhebber moet zorgen dat zijn vogels reeds in de zomer immuniteit opgebouwd kunnen hebben, dit alles is met één prik in het vleugelvlies te realiseren. Vertrouw niet op geluk, ook al ging het een aantal jaren goed doordat er geen hapziekte is opgetreden, stap tijdig naar de dierenarts voor de bestelling van entstof, dat is beslist verstandig omdat u alléén door enten hapziekte kunt voorkomen. Heb je nog geen enkele ervaring met het toedienen van zo'n prik, laat u dan door iemand bijstaan of stel bij uw vereniging voor om de enting in groepsverband uit te voeren. Werk daarbij wel uitsluitend volgens bijgeleverd voorschrift. Met een helper die de vogel in de juiste stand even goed vast weet te houden, is enten tegenwoordig een fluitje van een cent. U kunt daarmee u zelf en uw vogels veel leed besparen.

De lachduif en

Wildvormperzikkop: Deze kleurslag lijkt uierlijk zoals eerder vermeld veel op de Turkse tortel. Het vermoeden bestaat dan ook dat deze kleurslag via de Turkse tortel verkregen is en dat na ongeveer vijf generaties geen bastaardkenmerken meer aanwezig zijn. De kopkleur bij deze wildvorm perzikkop zal niet zo'n groot contrast geven als bij de roodbruine perzikkop. Wel dient er op gelet te worden dat de paarse gloed goed aanwezig is aan de kop en op de borst. Ook bij deze kleurslag is een witte afstekende keelvlak onder de snavel een veel voorkomende fout. Het rug en vleugeldek moet egaal van kleur zijn en de buik/aarszijde moet vrij zijn van een grijze waas. (foto 7)

Roodbruin perzikkop

(Zwarte nekbands)

Deze kleurslag komt contrastrijker over dan de wildvorm perzikkop. Het roodbruine vleugel en rugdek tegen de paars getinte borst geeft deze kleurslag zijn charme. Het roodbruine vleugel/rugdek moet egaal van kleur zijn. De vleugelpennen zijn donkerbeige met lichte omzoming. Ook bij deze kleurslag is een witte "keelvlak" een veel voorkomende fout. Ook bruine aanslag boven op de kop is een ernstige kleurfout. (foto 8)

Roodbruin perzikkop

(Witte nekbands)

Deze kleurslag is gelijk aan de roodbruine perzikkop met een zwarte nekbands. Het verschil zoals de naam al zegt, zit hem in de nekbands en vleu-

gelpennen die wit van kleur zijn. Ook het vleugel/rugdek komt dieper rood over dan bij de zwartband door het ontbreken van eumelanine. Buiten de bij de zwartband genoemde veel voorkomende fouten is ook een witte omzoming op de stuit (phaeo kenmerk) een ernstige kleurfout.

Phaeo perzikkop: De phaeo kenmerken bij de lachduif beperken zich tot het rug/vleugeldek, stuit en bovenstaartveren. De borst, de kop en onderlijf tonen geen phaeo kenmerken. De phaeo tekening op het vleugeldek moet scherp zijn en een regelmatig verloop hebben. Ter hoogte van de vleugelbocht wordt de tekening zwakker. We moeten er naar streven om ook hier phaeo tekening te verkrijgen. Een witte stuit is een tekeningsfout.

2

z i j n   m u t a t i e s

8

hier hoort omzoming te zitten. De vleugel en staartpennen zijn wit, bij jonge duiven kunnen ze wel omzoming tonen, maar duiven ruien het eerste jaar ook al de vleugel- en staartpennen zodat ze op onze t.t.'s meestal wit van kleur zijn. Verdere veel voorkomende fouten zijn gelijk als bij de andere perzikkoppen. (foto 9)

Phaeo: De gewone phaeo is eigenlijk phaeo roodbruin maar we noemen hem enkel phaeo. Een phaeo moet een witte nekbands hebben en witte vleugelpennen; dit komt van de roodbruine. De kop/borstkleur is gelijk aan de roodbruine. Het vleugeldeks is iets lichter dan bij de phaeo perzikkop, maar we moeten ernaar streven om ook hier zo'n diep mogelijke kleur-

9

De lachduif en zijn mutaties

10

diepte te verkrijgen. Verder veel voorkomende fouten gelijk aan phaeo perzikkop (foto 10)

Isabel: Over de isabel mutatie bestaan nog al verschillen. Regelmatig worden te lichte wildvormen (foto 4) als isabellen aangeboden. De isabel is nog lichter van kleur, bovendien is hier de grijze waas minimaal zichtbaar wat een heldere kleur weergeeft. Een duidelijk verschil zijn de vleugelpennen deze zijn bij de isabel beige met lichte omzoring. Bij een te lichte wildvorm zijn de vleugelpennen donkerbeige met grijze waas en een beige omzoring (foto 11 isabel)

Ivoor: De ivoor lachduif is qua lichaamskleur te vergelijken met een zwartmasker zebavink. Met zijn

11

zwartgrijze nekband en onderstaarttekening geeft deze kleurslag een mooi contrast (foto 12). Wel moet men bij deze kleurslag speciaal op het model letten, regelmatig zien we ivoren die te smal in de borst zijn. Het vleugel/rugdek moet egaal van kleur zijn tot en met de staart.

Tekst: Jan de Nijs
Foto's: Ton de Bruijn.

Onderschriften

- 7) Wildvorm perzikkop
- 8) Roodbruine perzikkop met zwarte nekband
- 9) Phaeo perzikkop
- 10) Phaeo
- 11) Isabel
- 12) Ivor

12

Wat lezers schijven....

Wat is Cous-Cous

Ik zelf heb al vele jaren ervaring met cous-cous. Wat voor alle voeding geldt, geldt ook hiervoor. Voordat men met iets nieuws begint, moet men weten waar men mee begint. Bijvoorbeeld wat zit er in, waarom gaan we dit voeren en is het goed voor de vogels. Cous-cous is een tarwe product, dus hoog aan koolhydraten namelijk 75%. Voorts zit daarin 8% vet, 10% eiwit, 4,5% mineralen en de rest is water. Hoe te gebruiken, en in welke verhouding? Wat voor eivoer men ook gebruikt, als men dit aanmaakt met wat water zal men zien dat het gauw hard wordt, vooral 's zomers. Ik zelf maak mijn eivoer als volgt, 5 sneden wittebrood van enkele dagen oud, 2 eierdooiers, 1 eetlepel tarwekiemen en dit vermengd met evenveel Cédé. Dan pak ik cous-cous, deze maak ik aan met veel water en dit in verhouding 1 deel droge cous-cous en 2 delen water. Dit laten we in 10 tot 20 minuten wellen. Na de welltijd druk ik in een zeefje het te vele water eruit. Dan neem ik 4 delen eivoer en voeg daar 1 deel gewelde cous-cous aan toe. Omdat cous-cous maar 10% eiwit bevat en we toch 18 tot 20% eiwit moeten hebben, behoren de eierdooiers tot de ingrediënten. Dan doen we dit alles met een mixer of keukenmachine zonder verder nog water toe te voegen goed door elkaar roeren. U zult zien dat U een prachtig **rul** eivoermengsel hebt verkregen, dat ook rul blijft. Als men 's avonds de vogels vers eivoer geeft zal men zien dat de restanten van 's morgens niet droog zijn. Het wordt door mijn vogels (zebravinken + kanaries) graag opgenomen. Daarbij komt nog dat ik bij het voeren ook nog wat kiemzaad toevoeg, dit doe ik dagelijks. Men zegt wel eens dat kiemzaad nitrietvergiftiging veroorzaakt maar als men het goed doet heeft men daar geen last van, veel spoelen voorkomt dit euvel volledig. Ik hoop dat ik hierbij het thema cous-cous voor U een beetje duidelijk heb gemaakt, cous-cous is in iedere Turkse of Surinaamse winkel te koop. Gaat U dus gerust naar binnen en vraag er naar. Veel succes.

S.Kwetters.

275

Hokko's

Algemeen

Hokko's komen voor in de tropische gedeelten van Noord en Zuid Amerika, van de staat Texas tot in het noorden van Argentinië. Deze vogels nemen een aparte plaats in binnen de groep hoendervogels, waarin ze voorlopig zijn geplaatst, maar daar zijn de kenners het voorlopig niet over eens.

Er zijn zo'n 40 soorten en ondersoorten en sommigen leven op de 2700 meter boven de zeespiegel gelegen wouden, terwijl anderen de voorkeur geven aan met bomen begroeide graslanden. De meeste soorten komen voor in de tropische wouden van de laag gelegen landen.

De grootte kan variëren van die van een houtduif (Witbuikchachalaca) tot die van een kalkoen (echte Hokko's). Meestal gaan ze als paren door het leven, al zijn er soorten welke liever als trio optrekken. De meeste soorten slapen in bomen, buiten de broedtijd in groepen, in de broedtijd koppelsgevijs, en een groot gedeelte van de dag wordt benut met het zoeken naar voedsel. Dit doen ze veelal op de grond en er wordt hoofdzakelijk gezocht naar plantaardig voedsel en vruchten. Af en toe worden wat insecten, reptielen of een muis gegeten.

De nesten zijn bij de meeste soorten niet veel meer dan een slordig duivennest, gemaakt in de vork van een tak, van takjes en bladeren opgetrokken. Afhankelijk van de soort worden er 2 of 3 eieren gelegd welke door het vrouwtje in 24 tot 32 dagen worden uitgebroed. De jongen kunnen de dag na hun geboorte al op een tak zitten, zelfs al wat fladderen. Dit is ook wel nodig, want hoewel veel soorten op zo'n 2 meter hoogte hun nest maken, er zijn er ook die wel tot 15 meter hoog gaan. De jongen zijn bedekt met een dikke laag dons en ze zijn buitengewoon sterk ontwikkeld. Ze hebben direct al dikke sterke poten om over de takken te lopen en de grote slappennen zijn ook al grotendeels aanwezig. Vooral de vleugels en de staart ontwikkelen zich zeer snel.

De Chachalaca's vormen de grootste groep binnen de familie. Ze zijn vaak zeer luidruchtig en kakelen als kalkoenen, hoofdzakelijk om hun territorium af te bakenen en de vrouwtjes te lokken. Veel soorten Goean's en Chachalaca's hebben rode lellen onder de snavel. Uiterlijk is er bij deze twee soorten geen verschil tussen de beide sexen waar te nemen. De hanen zijn echter te herkennen aan hun luidere roep, wat veroorzaakt wordt door zijn verlengde luchtpijp.

De grote, echte Hokko's zijn hoofdzakelijk zwart van kleur met fraai gekleurde lellen of knobbels op of onder de snavel en heel apart gekrulde veren op de kop. Bij deze soorten zijn de vrouwtjes te herkennen aan hun minder opvallende verenpak. De Goean's zijn wat kleiner en overwegend bruingroen van kleur. Vaak hebben ze lellen onder de snavel en bij de meeste soorten is geen verschil tussen haan en hen waar te nemen.

De Chachalaca's zijn de kleinste en hoofdzakelijk roestbruin van kleur met hier en daar een witte of zwarte aftekening. Ze hebben kleine lellen onder de snavel en behalve de sterke roep zijn de mannetjes ook te herkennen doordat die iets groter en forser zijn als de vrouwtjes, maar dit berust op persoonlijke ervaring.

De meeste soorten Hokko's zijn beschermd en staan dan ook op de lijst B.U.D. Over hun leven in de vrije natuur is eigenlijk maar weinig bekend en door het kappen van de regenwouden zullen er nog meer soorten bedreigd worden, daar ze niet buiten het woud kunnen leven.

The World Pheasant Association heeft een werkgroep in het leven geroepen welke een inventarisatielijst heeft gemaakt van alle soorten en aantallen in Europese dierentuinen en bij particuliere fokkers, om aan de hand van deze lijst een overzicht te krijgen welke soorten gehouden worden en om te bemiddelen bij het compleet maken van kweekkoppels.

Het houden van Hokko's in gevangenschap.

Daar alle Hokko's uit tropische gebie-

den komen hebben ze als de temperatuur tot beneden de -5 graden celcius zakt een licht verwarmd nachthok nodig. Verder verdragen ze ons klimaat goed en aan te bevelen is voor elk koppel een buitenren met nachthok.

De grootte van de volière kunnen we als volgt indelen;

Chachalaca's	2m breed
2m hoog	3m lang
Goeans	2m breed
2m hoog	4m lang
Hokko's	3m breed
2m hoog	5m lang

Dit is slechts een voorbeeld en eenieder moet naar eigen inzicht en mogelijkheden zijn volière construeren, maar bedenk wel; een volière is nooit te groot. De vogels komen uiteraard het beste tot hun recht in een met coniferen beplante ren, waarin we op de bodem een dikke laag grof metselzand aanbrengen, welke er voor zorgt dat bij regenval het water snel wegzakt.

Voedsel in gevangenschap.

Al mijn vogels krijgen zowel binnen als buiten het broedseizoen het volgende menu aangeboden; Sierhoenderkorrels (pelletvoer) zonder toevoegingen, wat de gehele dag ter beschikking staat. Verder elke dag vers in blokjes gesneden appel, wat peer en banaan, druiven en bessen. Ook dagelijks vers groenvoer in de vorm van andijvie wat ik aanmaak. Tot slot elke dag een hoeveelheid universeelvoer wat ik aanmaak met tahoe, waar ze verzot op zijn. Drie keer per week, in het broedseizoen strooi ik wat beendermeel over het fruit om te voorkomen dat de vrij grote eieren te dunschalgig worden.

Gezondheid en welzijn.

Hokko's zijn sterke vogels die vrijwel nooit ziek zijn. Als ze in een buitenvolière gehouden worden is het verstandig om regelmatig de mest te laten onderzoeken op wormen en andere darmparasieten, welke overgebracht kunnen worden door o.a. musen. Bij importvogels is het vanzelfsprekend dat de mest onderzocht wordt. Zijn er wormen aanwezig, dan kunnen deze eenvoudig bestreden worden met een goed wormmiddel.

Vooraf importvogels kunnen schrik-achtig zijn en daarom komen er bij deze vogels weleens pootbreuken, vleugelbreuken en hersenbeschadigingen voor. Het is dus zaak om pas geïmporteerde of nieuw aangeschafte vogels met enige zorg en rust te omringen, waarna ze later zeer tam en brutaal zullen worden.

Fokken in gevangenschap.

Het fokken met deze vogelgroep is zeer moeilijk, mede door de zeer gebrekkige informatie welke er tot nu toe in de internationale literatuur vermeld wordt. Er worden vaak wel wat

eieren gelegd, echter broeden doen ze niet. Vaak wordt er ook geen nest gemaakt en laten ze de eieren op de grond vallen. Het is dan ook zaak om voor een zachte bodem te zorgen en de zitstokken niet te hoog aan te brengen. Het enige alternatief wat overblijft is een broedmachine te gebruiken. Na zo'n 24 tot 32 dagen komen de eieren uit, al naar gelang de soort. Ik heb in 1990 met 4 kweekkoppels gefokt en 15 jongen op stok gekregen, waaronder 2 jongen van de tweede generatie e.k. Grijskop chachalaca's; verder enkele Witbui-ken en Roodstaarten. De kuikens van

deze drie soorten lijken sterk op elkaar en pas als ze wat ouder worden kunnen we de soort wat duidelijker herkennen. Ze zijn geheel diep roodbruin van kleur met een zwarte streep-tekening over de kop en rug. Opval-lend is dat de meeste jongen direct na de geboorte kromme pootjes heb-ben. Ze lopen a.h.w. op de zijkant van hun poten, met de tenen naar binnen gedraaid. Zodra ze op stok gaan, gewoonlijk de volgende dag, staan de pootjes recht, alsof ze zich aanpassen aan de zitstok. Als de kui-kens droog zijn en uit de broedmachie-ne kunnen, worden ze ondergebracht in een opfokkooi, met een warmte-lamp, waarin ze enkele weken verblij-ven. Zoals eerder vermeld worden ze zeer tam en brutaal. Ze lopen je ach-terna in de hoop een meelworm te krijgen. Chachalaca's zijn met hun 2e levensjaar geslachtsrijp, Goeans en Hokko's met hun 4e levensjaar.

Ik heb mijn jongen geringd met 10 mm ringen en afhankelijk van de soort, in de 4e week na de geboorte.

Tot besluit

Al met al is het een bijzonder interes-sante groep, welke zich in een groei-ende belangstelling mag verheugen, al is dit laatste dan wel het gevolg van de verdwijning van hun leefge-bied, het tropisch regenwoud.

Dit artikel is natuurlijk bij lange na niet compleet, maar ik hoop dat het er wel toe mag bijdragen de kennis over deze wat vergeten vogelgroep te ver-groten.

Eef van't Hoen

Onderschrift litho;

De Marail Goean (Penelope Marail)

Een statige, 63 cm grote vogel. De kop, nek, rug en staart zijn glanzend donker olijfgroen van kleur. De borst en buik is olijfgroen, lichter van kleur als de rug, en staart. De nek, borst en buikveren zijn grotendeels van een witte omzoring voor-zien, zodat een schubbeffect ontstaat. De kop en nekveren zijn wat verlengd, zodat deze als een soort kraag kunnen worden opgezet. De naakte huidleer onder de keel is helder rood, evenals de poten. Het oog en de snavel donker. Hij komt voor in de tropische regenwouden van Brazilië, op hoogten tot 600 meter en leven alleen of in kleine groepjes.

Steenuil

Voornamelijk open landschappen worden door de steenuil *Athene noctua* bewoond, met afzonderlijke bomen en boomgroepen. In dorpen, parklandschappen en rotsachtige gebieden komt hij ook voor. Het blijkt een uitgesproken standvogel te zijn, die bijgevolg in de herfst niet naar het zuiden trekt, maar in zijn broedgebied blijft.

Jagen wordt gewoonlijk vanaf een uitkijkpost gedaan. Tijdens de periode dat de jongen moeten worden grootgebracht, kan men hem ook vaak overdag zien jagen. In de zomer-

maanden bestaat zijn voedsel vooral uit sprinkhanen, kevers en andere grote insecten, maar ook regenwormen en rupsen worden gevangen. Bovendien jaagt de steenuil op kleine zoogdieren (spitsmuizen en muizen vooral) en voorts op kleine vogels tot ongeveer de grootte van een lijster. Van tijd tot tijd worden ook kikkers en hagedissen graag gegeten. Karakteristiek voor de steenuil is, dat hij zich bij opwinding hoog opricht en dan plotseling ineendrukt om het volgende ogenblik weer omhoog te komen. Vooral in de schemering is hij actief. Door zijn wippende bewegingen, waarbij hij zich zowel dun als dik kan maken, is de steenuil een uitgesproken koddig dier. Als regel komt bij steenuilen een vaste paarbinding voor. De jongen blijken al in het tweede voorjaar geslachtsrijp te zijn. De voortplantingstijd begint in de late winter, in West Europa in maart. Boomholten (vooral in oude knotwilgen en fruitbomen) dienen als broedplaats alsmede gaten in muren, steengroeven en rots wanden.

Tenslotte nog holen in de grond en verwijde broedpijpen van de bijenster, die in steile oevers en in zandgroeven zijn gelegd. Zeifs onder dakpannen kan nog worden genesteld, alsmede in kunstmatige buisvormige nestholten. Gewoonlijk bestaat het legsel uit drie tot zeven witte eieren, die met tussenpozen van twee dagen worden gelegd. Het broeden neemt ongeveer 26 tot 28 dagen in beslag. Vrijwel steeds begint het broeden na het leggen van het voorlaatste ei. Alleen het vrouwtje broedt. Ze wordt door het mannetje van prooidieren voorzien. De jongen worden door beide ouders verzorgd. Het donskleed van de jongen is wit en maakt spoedig voor het jeugdkleed plaats. Dit is dofger, maar lijkt verder op het kleed van de volwassen vogels. De broedtijd is van eind april tot en met mei. Per jaar wordt één broedsel grootgebracht. Buiten de broedtijd blijken de steenuilen atzonderlijk te leven. In ons land komen nog vrij veel steenuilen voor. Het aantal broedparen wordt op zesduizend geschat. De geluiden blijken steeds zeer veelzijdig te zijn. Vooral in de late winter en in het voorjaar hoort men op windstille avonden de zang van de mannetjes, een met vaste tussenpozen herhaald nasaal, enigszins vragend klinkend **oe-oeg**, dat vaak overgaat in een tweelettergrepig, eveneens met tussenpozen herhaald miauwend **kwaoe**. Bij opwinding (bij gevaar bijvoorbeeld) laten beide geslachten een doordringend **kwiau** horen, alsmede een schel **kwiff-kwiff** en vooral in de vlucht een vrijwel op dat van de groene specht gelijkend **kuu-kuukuuk**. De jongen blijken met een sissend tsjsj te reageren. Steenuilen zijn echte standvogels, die in de winter niet wegtrekken. In strenge winters met veel sneeuwval kunnen grote aantallen sneeuwuilten verhoorgeren.

Signalement van de steenuil:

Donker- tot grijsbruine bovenzijde, die dicht met witte vlekken is bedekt. Witachtige tot lichtgrijze onderzijde met in lengterijen gelegen donkere vlekken. Ogen met een citroengele iris. Jonge steenuilen lijken op de volwassen vogels. De kop is echter wolliger en als gevolg daarvan lijkt deze minder plat, wat op de foto duidelijk tot uitdrukking komt. De steenuil kan een lengte van 23 centimeter bereiken, alsmede een gewicht van ongeveer 170 gram.

Illustratie: Steenuil

Vogelshop Keesmaat

IMPORT EXPORT

Vierlinghstr 6a, 3364 AS Sliedrecht Tel. 01840-16650 - Fax 01840-20702
Steeds voorradig grote collectie tropische vogels en parkieten
Openingstijden: 's maandags gesloten, dinsdag tot vrijdag 12-17,30 uur,
zaterdags 9-17 uur. Donderdag koopavond tot 21.00 uur

Quiko-Opfokvoer en Teurlings-Vogelzaden voor de beste kweekresultaten!

Teurlings vogelzaden zijn al vele jaren een begrip bij de echte liefhebber. Het gebruik van de beste grondstoffen, de juiste en constante samenstelling en de optimale zuiverheid zijn voor u de garantie tot werkelijk succes.

Quiko-Kracht- en Opfokvoer is gebaseerd op de nieuwste voedingsfysiologische inzichten en bevat een combinatie van levensbelangrijke, gestabiliseerde vitamines. Informeer bij uw dierenspecialzaak of bij:

WAALWIJK HOLLAND
teurlings

Postbus 67, 5140 AB Waalwijk. Telefoon: 04160-36236

Vogelhandel Clé

Tel. 0932-14222487 Morkhovenseweg 9
0932-14261967 2200 Noorderwijk-Herentals
België

In- en verkoop diverse vogels tegen goede prijzen.
Kanaries, alle kleuren als ook postuur.
Steeds verschillende importsoorten voorradig.

dierenland Rein van der Veen

GROTESTRAAT 69 - 7471 BL GOOR
TELEFOON 05470 - 72623

Steeds voorradig grote collectie tropische vogels en parkieten.
Maandagmorgen gesloten. Vrijdags koopavond tot 21.00 uur.
uw winkel vol vriendschap

Bourkes Parkiet

Een zeer mooie, kleine eenvoudig gekleurde parkiet van 23 cm lengte afkomstig uit Midden Australië. Althans de voorouders want ook van deze soort is er al sedert het begin van de jaren 60 geen enkele meer in ons land geïmporteerd. We hebben dus te maken met hier gekweekte vogels. Het meest in het oog vallen de werkelijk fraaie pasteltinten. De vrouwtjes zijn in het algemeen wat kleiner en hebben weinig of geen blauw aan de voorste kopveren. Hij is bij de liefhebbers zeer bekend en gewild. Ze zijn niet vee-eisend en behoren tot een van de weinige 'kromsnavelsoorten' die genegen zijn om in gemengd gezelschap te broeden. Ze kunnen samen worden gehouden met kleine tropen in een gezelschapsvolière en dat is voor parkieten echt wel een uitzondering. Ook behoeft de volière niet zo groot te zijn, een vliegengte van 2 tot 3 meter is meer dan voldoende voor deze vogels. Broeden doen ze in een blok waarin een laagje turfmolm is aangebracht. De 3 tot 6 witte eieren worden gedurende ongeveer 18 dagen bebroed. Voeding: Een goed mengsel zaden voor grote parkieten en wat eivoer. Grit en fris drinkwater behoren aanwezig te zijn.